

cejfe

Coerció sexual en la violència de gènere

Utilitat de la sexual coercion in inmates relationship scale (SCIRS) en les valoracions medicoforenses

Ajut a la investigació 2023

Autores

Cristina García García, Antonia Bertomeu Ruiz, Jordina Corrons Perramon, Gemma Matas Heredia, Anna Mateu Vidal i Montserrat Vilella Sánchez

Any 2024

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avís legal

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement_no Comercial_Sense Obra derivada 4.0. Internacional (CC BY-NC-ND 4.0) de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i formació Especialitzada) i no se'n faci un ús comercial. Aquesta obra no es pot transformar per generar obres derivades. La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

© **Generalitat de Catalunya**
Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada

Resum

La coacció es definiria com la pressió exercida sobre una persona per forçar la seva voluntat i conducta, en conductes sexuals parlariem de coerció-coacció sexual. El ventall de comportaments coercitius és molt variable, des de tàctiques subtils i a vegades difícilment identificables, fins a manipulacions, actes de control, abús de poder i amenaces franques.

En la pràctica habitual als jutjats de violència sobre la dona a Barcelona, en la valoració de víctimes de violència de gènere, existeixen dificultats tècniques en l'avaluació i detecció de la violència sexual sota formes més subtils i no evidents (coerció-coacció sexual), que generen una manca d'identificació i per tant de seguiment així com d'actuació per part de la justícia. Les raons podrien relacionar-se des de la manca de percepció per part de la víctima, fins a la seva ocultació per motivacions afectives com la vergonya, la culpa, i la por, així com per les dificultats pròpies de la valoració per part de sistema i els operadors jurídics.

La Llei 10/22, inclou les conductes coercitives com a violència sexual, en tant que actes sexuals no consentits o que condicionen el desenvolupament lliure de la vida sexual de la persona.

Per valorar aquestes conductes de coerció sexual en el marc de la violència de gènere vàrem localitzar l'escala SCIRS, disponible en la seva versió anglesa, creada pels seus autors (Shackelford i Goetz, 2004) per detectar la freqüència i gravetat d'aquestes conductes i tàctiques coercitives en les relacions de parella. L'estudi realitzat ens ha permès fer una traducció de l'escala al castellà, administrar-la a un grup de víctimes en l'àmbit forense i explorar-ne la seva utilitat. Els resultats apunten que l'escala facilita la detecció de coacció sexual, inclús aquella prèviament no identificada per la víctima, i també que l'instrument requeriria certes modificacions específiques i adaptacions per al seu ús en la pràctica Medicoforense.

Paraules clau: coerció-coacció sexual, violència parella, violència sexual, medicina forense

Resumen

La coacción se definiría como la presión ejercida sobre una persona para forzar su voluntad y conducta. En conductas sexuales hablaríamos de una coerción-coacción sexual. El abanico de comportamientos coercitivos es muy variable, desde tácticas sutiles y a veces difícilmente identificables, hasta manipulaciones, actos de control, abusos de poder y amenazas francas.

En la práctica habitual en los juzgados de violencia sobre la mujer de Barcelona, en la valoración de víctimas de violencia de género, existen dificultades técnicas en la evaluación y detección de violencia sexual bajo formas más sutiles y no evidentes (coerción-coacción sexual), que ocasionan una falta de identificación y por tanto de seguimiento, así como de actuación por parte de la justicia. Las razones podrían relacionarse con la falta de percepción de la víctima, su ocultación por motivaciones afectivas como la vergüenza, la culpa y el miedo, así como por las dificultades propias de la valoración por parte del sistema y de los operadores jurídicos.

La Ley 10/22, incluye las conductas coercitivas como una forma de violencias sexuales, en tanto que actos sexuales no consentidos o que condicionan el desarrollo libre de la vida sexual de la persona.

Para valorar estas conductas de coerción sexual en el marco de la violencia de género localizamos la escala SCIRS, disponible en su versión inglesa, creada por sus autores (Shackelford i Goetz, 2004) para detectar la frecuencia y gravedad de estas conductas y tácticas coercitivas en las relaciones de pareja. El estudio realizado nos ha permitido hacer una traducción de la escala al castellano, su administración a un grupo de víctimas en ámbito forense y explorar su utilidad. Los resultados apuntan a que la escala facilita la detección de coacción sexual, incluso aquella previamente no identificada por la víctima, y también que el instrumento requeriría ciertas modificaciones específicas y una adaptación para su uso en la práctica médico-forense.

Palabras clave: coerción-coacción sexual, violencia de pareja, violencia sexual, medicina forense

Abstract

Coercion could be defined as the pressure used over a person to force the free will and behaviour, in sexual acts we should talk about sexual coercion. The possibilities of the coercive behaviour are very variable, from subtle tactics to manipulations, acts of control and evident threats.

In the practice of the violence against women courts in Barcelona, in the assessment of the victims of genre violence, there are technical difficulties for the existence of problems with the detection of sexual violence, under subtle and no evident forms of sexual violence (sexual coercion), this kind of ways to use the sexual violence cause lack of identification) for victims), and for that could have lack of monitoring and prosecution for criminal justice not correct. The reasons could be from the victim's lack of perception until the victim's concealment for affective motivation, as a shame, guilt, and fear, and for the technical difficulties of the assessment itself (for the system itself and for the professionals of the criminal justice system).

The law 10/22, includes the coercive behaviours as a sexual violence, as a sexual non consent acts or acts that condition the free development of the sexual life.

To detect this kind of behaviour, sexual coercion, we have de SCIRS scale (Shackelford i Goetz, 2014) that should permit the victims to detect the existence and perceive the coercive coercions as a sexual violence in the context of genre violence.

Our research, permitted us to made a translation to Spanish, administrate it to a group of victims in forensic field and explore the use in this kind of victims. The results show that the SCIRS scale is useful for the detection of sexual coercion non detected previously by the victims but we understand that it is needed some specifics modifications for use in forensic issues.

Keywords: sexual coercion, gender based violence, sexual violence, forensic medicine

Índex de continguts

Resum	3
Resumen	4
Abstract	5
1 Introducció i justificació	8
2 Objectius	11
3 Marc Teòric	12
3.1 Definició de conceptes: la Coacció i la Coerció	12
3.2 Coacció sexual versus violència sexual	13
3.3 Coacció/Coerció sexual-violència de parella-violència degènere	15
3.4 Les estadístiques de violència sexual en la violència de parella	18
3.5 Importància i valoració medicoforense de la violència-coacció sexual en la parella	22
3.5.1 Com element probatori i per a la reparació de la víctima	23
3.5.2 Tasca preventiva-explicativa	24
3.6 Problemes en la valoració medicoforense	24
3.6.1 Exploració de l'àmbit íntim-minimització	24
3.6.2 Victimització	25
3.6.3 Eines per a la valoració de la violència i la coerció sexual	26
3.7 Escala de coerció sexual SCIRS (Sexual Coercion in Intimate Relationships Scale)	30
3.7.1 Escala original	30
3.7.2 Aplicació i ampliació de la SCIRS	31
3.8 Orientació en la valoració de la SCIRS des del punt de vista jurídic	31
4 Hipòtesis	37
5 Disseny metodològic	38
5.1 Selecció d'una unitat d'anàlisi	38
5.2 Procediment de selecció i mostra	38
5.3 Criteris de selecció	38
5.4 Metodologia	38
5.4.1 Cerca bibliogràfica i fonts	38
5.5 Part empírica	39
6 Resultats	41
6.1 Dades sociodemogràfiques	41
6.2 Dades sobre antecedents	42

6.3 Dades judicials	43
6.4 Dades sobre la relació de parella	44
6.5 Dades sobre la història de violència	44
6.6 Dades sobre psicometria	46
6.7 Dades de orientació diagnòstica/seqüeles	46
6.8 Resultats sobre l'aplicació de l'escala de coerció.....	46
7 Conclusions.....	54
8 Propostes	56
9 Referències bibliogràfiques	57
10 Annexos.....	63
10.1 Full de recollida de dades.....	63
10.2 Escala del projecte d'investigació (SCIRS modificada):Escala de coacción sexual en las relaciones íntimas	68
10.3 Consentiment informat. Escala de coacción sexual en lasrelaciones íntimas	72
10.4 Proposta d'escala de coerció, versió en castellano	74
10.5 Proposta d'escala de coerció, versió en català.....	76
10.6 Glossaris	78
10.6.1 Glosario en castellano	78
10.6.2 Glossari en català.....	78
11 Agraïments	79

1 Introducció i justificació

La pràctica professional al llarg dels darrers anys ens demostra que en l'àmbit de la valoració de les víctimes de Violència de Gènere (VIGE), una de les dificultats que afronta la intervenció de la medicina i la psicologia forense és la detecció d'un tipus de violència sexual a vegades no identificada, i per tant, difícil d'explorar, que es la coacció-coerció sexual.

La coacció es pot definir com la pressió exercida sobre algú per forçar la seva voluntat o conducta. Les conductes de coerció, amb la mateixa finalitat, impliquen comportaments més subtils i difícils de demostrar. Quan aquestes conductes estan encaminades a imposar actes de tipus sexual, aleshores parlem de coacció-coerció sexual.

El ventall d'aquests comportaments és ampli, a voltes es mostren de forma explícita com en el cas de les amenaces, però també poden estar presents en forma de tàctiques de pressió, manipulació i de control, que erròniament podrien semblar comportaments de proximitat i *amor* associats als patrons de les estructures patriarcals i/o del amor romàntic.

L'experiència ens mostra que quan aquestes situacions es donen en l'entorn de la violència de gènere son encara més difícils de detectar. En aquests casos, la pròpia víctima pot no identificar aquestes conductes, a l'empara de creences errònies o falses del que comporta un compromís en una relació afectiva. Per aquest o altres motius, aquestes dinàmiques es poden perpetuar en el temps, creant un sentiment de vergonya i culpabilitat que, a banda del dany psicològic en la víctima, pot dificultar el seu relat i/o denúncia, així com la capacitat de recuperació i de superació.

La Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista i la seva posterior modificació 17/2020, de 22 de desembre, aporta un ampli reconeixement de les diverses formes de violència sobre les dones, des d'una perspectiva feminista i de drets humans, i amb noves perspectives d'anàlisi com la interseccionalitat per a una comprensió de les violències masclistes

(Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes, 2022).

La Llei 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, recentment promulgada, pretén impulsar la prevenció de violències sexuals i garantir els drets de totes les víctimes, estableix que “es consideraran violències sexuals els actes de naturalesa sexual no consentits o que condicionen el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat”. Les conductes de coacció queden incloses en aquest concepte, atès que, a més de no existir el desig de dur a terme un acte sexual, condicionen el consentiment lliure.

En l'àmbit de la violència de gènere, les conductes coercitives esdevenen una conducta clarament representativa d'aquesta violència que té la seva gènesi en la relació de poder desigual que s'exerceix o s'intenta exercir per part de l'home sobre la dona.

Tot el que hem exposat, motiva el nostre interès per dur a terme el present estudi, en un intent d'ampliar coneixements científics, millorar les tècniques d'avaluació forense i cercar instruments i eines que ajudin en la detecció del fenomen de la coacció-coerció sexual en la relació de parella. Aquest també pot ser un primer pas d'una sèrie d'estudis futurs que ampliïn la comprensió i l'evidència del fenomen, afavoreixin el desenvolupament de protocols i de l'acció preventiva que recull tant la Llei 10/2022 com altres legislacions i recomanacions existents.

Entre les diverses eines que recull la bibliografia revisada, destaquem l'escala SCIRS (*Sexual Coercion in Intimate Relationships*). Es tracta d'un instrument per valorar la prevalença i severitat de la coacció sexual en les relacions de parella, dissenyada l'any 2004 pels psicòlegs Todd Shackelford i Aaron Goetz, investigadors de la Universitat de Oakland i Califòrnia respectivament.

L'escala consta de 34 ítems que es refereixen a diferents actes de situacions abusives de tipus sexual que poden donar-se en una relació de parella. La seva finalitat és avaluar les tàctiques psicològiques i comportamentals de coacció

sexual que van des de l'ús de la força i amenaces fins a tàctiques manipulatives subtils o imperceptibles. Segons els propis autors proporciona una mesura vàlida, fiable i completa per a l'estudi de la dinàmica de la coerció sexual en las relacions íntimes, en població general (Shackelford, T., Goetz, A. 2004)

L'ús d'aquesta escala, de la que se'n desconeixen estudis en el nostre país ni tampoc en el nostre àmbit d'intervenció forense, podria ser d'utilitat en l'exploració de l'àrea sexual de les víctimes de violència de parella, millorant la seva atenció i avaluació, i contribuint a les exigències socials, ètiques i legislatives per a tots els professionals que hi intervenen.

2 Objectius

Com a objectiu principal ens proposem detectar el fenomen de la coacció-coerció sexual en les relacions de parella en les víctimes de VIGE. Com a eina facilitadora per detectar aquesta violència proposem assajar l'ús de la escala (SCIRS) en una mostra de víctimes.

Secundàriament realitzar una anàlisi de variables sociodemogràfiques i de la identificació tant de la coerció sexual com d'altres formes delictives a la mostra estudiada.

3 Marc Teòric

3.1 Definició de conceptes: la Coacció i la Coerció

La coacció i la coerció son dos conceptes relacionats amb l'ús de la força o la intimidació per influir en la conducta i la presa de decisions dels individus.

En el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DEC2) el terme coacció inclou, entre altres definicions: "Acció de constrènyer la voluntat d'algú a dir o a fer alguna cosa".

Si busquem el terme coerció trobem que ve definit com: "Força constrictiva que actua sobre el conjunt o alguns membres o grups de la societat per tal d'obligar-los a actuar d'una manera determinada".

El Diccionari de la Real Acadèmia Española defineix la coacció com: "La força o violència que es fa a algú per a obligar-lo a que digui o executi alguna cosa". I s'utilitza el terme de coerció per a "Comportaments més subtils i de pressió que s'exerceixen sobre algú per tal de forçar la seva voluntat o conducta".

En l'àmbit anglosaxó, el terme coerció, que en català i castellà es tradueix habitualment com a coacció, englobaria ambdues conductes. El Diccionari Cambridge defineix el terme coerció com: "l'Ús de força per a persuadir algú que faci alguna cosa a la que és reticent a fer". Al Diccionari Collins es defineix aquest mateix terme com: "Acte o procés de persuadir a algú forçant-lo a fer alguna cosa que ells no vulguin fer". L'ús d'aquest terme (coerció) en l'àmbit jurídic i legal internacional, es tendeix a traduir al català com a coacció.

Si bé de forma freqüent, en contextos generals, ambdós termes es solen citar com a sinònims, en el context juridicolegal es reserva el terme de coacció per als casos en que existeixi una pressió o força que actua directament i objectiva sobre el consentiment lliure. S'utilitza el terme de coerció per a conductes de pressió o força més subtils i que resulten més difícils de demostrar.

En la pràctica, aquest intent de diferenciació jurídica se sustenta en límits conceptuals poc clars, que estan en consonància amb l'ampli ventall d'estratègies/comportaments que es puguin utilitzar: força, amenaces,

xantatge, engany, persuasió, i que es podrien resumir en la utilització, en major o menor mesura, d'algun tipus de força o pressió física i/o psicològica.

En qualsevol cas, en tractar-se de conductes que busquen induir a una persona a realitzar actes en contra de la seva voluntat i alterar el seu lliure consentiment, són comportaments que poden ser perseguits i son punibles legalment.

3.2 Coacció sexual versus violència sexual

Si ens referim a la coacció/coerció sexual la podem definir com la pressió que s'exerceix sobre un individu per a involucrar-lo en un comportament sexual (Walder et. al, 1999). Aquesta pressió pot adoptar diverses formes: diferents graus de força, intimidació psicològica, extorsió, amenaces, insistència persistent.

De manera teòrica sembla existir acord en considerar la coacció un acte violent, impliqui o no força física, en tant que duu implícita una relació de poder i atempta contra el lliure consentiment. La coerció sexual en les relacions de parella implica una forma de manipulació emocional i en algunes ocasions de violència física i sexual (Shackelford i Goetz, 2004). Malgrat tot, en la pràctica, quan aquestes conductes apareixen en contextos íntims, per a molts homes i dones poden ser difícilment identificables per les múltiples connotacions o matisos que pot tenir el consentiment quan es produeix en un àmbit de confiança i habitualitat.

El concepte de consentiment sexual ha experimentat una importantíssima evolució en la doctrina i la jurisprudència espanyola. La necessitat d'oposar resistència activa per part de la víctima com factor determinant de l'absència de consentiment en conductes sexuals, va ser modificat en favor de nous criteris que admeten que el caràcter no consentit de l'acte pot ser revelat de qualsevol altra forma (Circular 1/2023 de la Fiscalia General del Estado). Aquest nou criteri, és una de les raons de ser de la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de setembre, de Garantía Integral de la Libertad Sexual.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) contempla el terme de coacció dins de la seva definició de violència sexual com: "Tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per a comercialitzar o utilitzar de qualsevol altre forma la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la relació de aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball". Així la coacció pot abastar: l'ús de graus variables de força, la intimidació psicològica, l'extorsió, i les amenaces (per exemple, de dany físic o de no obtenir una feina o una qualificació, etc.).

El tipus de violència sexual patida resulta molts cops difícil d'identificar per la falta d'unificació en la definició terminològica de conceptes abús, relació sexual, violació i altres. Quan se li afegeix el component de coacció, resulta encara més imprecisa la seva possible valoració i si aquesta es produeix de manera subtil i en un context íntim, la dificultat augmenta considerablement.

Aquest problema és antic i així, en un seminari sobre violació en l'àmbit del matrimoni, les autores Finkelhor i Yillo, l'any 1985, plantejaven la següent qüestió: "¿És una violació quan una dona té sexe per mantenir la pau al llar? Per una banda, nomenar a això violació és ressaltar com l'opressió i la coacció estan sota aquesta circumstància. D'altra banda, nomenar això violació significa substancialment expandir i al mateix temps diluir el significat de la paraula violació".

Actualment ens trobem amb els mateixos problemes, probablement sustentats en estereotips socials. Així, a mode d'exemple, la idea d'una violació real encara persisteix com la que comet un estrany contra una noia jove i atractiva. Tot allò que surt d'aquest estàndard pot tenir més dificultats de ser reconegut, tant si és la violació d'un home, una dona gran o una violació en l'àmbit de la parella. Les interpretacions jurídiques tampoc semblen alienes a aquests estereotips o imprecisions conceptuals. En un recent estudi elaborat per investigadores de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), sota el títol de *How Criminal is it to Rape a Partner According to de Justice System? Analysis of Sentences in Spain (2015-2022)*, analitzen un miler de sentències sobre

violacions a dones adultes emeses per les audiències provincials entre els anys 2015 i 2022. Les conclusions van ser clares: quan és la parella o ex-parella qui ha comés la violació, es condemna menys, es castiga menys i es reconeix una menor indemnització.

3.3 Coacció/Coerció sexual-violència de parella-violència de gènere

La relació de parella es un vincle sentimental de tipus romàntic que uneix dues persones. Encara que aquest vincle està associat clàssicament a un major benestar psíquic, la parella pot ser un context d'importants desavinences i conflictes, constituint un dels estressors psicosocials de major magnitud per a l'ésser humà (Holmery Rahe, 1967).

La violència de parella no és un fenomen uniforme, existint diferents tipologies de violència en aquestes relacions. Una de las classificacions de major difusió seria la proposada per Johnson (2006, 2008, 2011), que indica que no totes les agressions que es produeixen en aquestes relaciones són iguals, ni tenen les mateixes connotacions. Aquest autor diferencia dos tipus bàsics de violència depenent de si existeix un component permanent o no: violència circumstancial/ violència estructural.

a) Violència circumstancial o també denominada violència situacional: La violència no es produeix permanentment, si no que sorgeix de conflictes puntuals. Es tracta d'un patró de conducta violenta episòdica o reactiva, associada a la gestió de situacions crítiques en la parella. Pot ser exercida tant per la dona com per l'home, sent freqüentment bidireccional. La seva incidència i el risc en general disminueix després de la ruptura, encara que en algunes ocasions pot mantenir-se i augmentar després de la separació. Atenent a aquest darrer criteri, aquest tipus de violència es subdivideix en dos:

a1) Violència circumstancial/situacional associada als conflictes de parella.

a2) Violència circumstancial/situacional associada a la gestió de la ruptura de parella.

b) Violència estructural: És el maltractament que exerceix una persona de forma permanent, amb l'objectiu de dominar i controlar l'altre. Les relacions que s'estableixen són sempre desiguals i s'utilitza l'agressió com a mitjà per mantenir el poder absolut. Aquest tipus de violència, segons se circumscriu o no a la relació de parella, es subdivideix en dos tipus:

b1) Violència estructural generalitzada: Els agressors són persones amb problemes per a controlar els seus impulsos i baixa tolerància a la frustració. Habitualment està associada a algun trastorn psicopatològic com per exemple psicosi, trastorn de personalitat, consum de tòxics.

b2) Violència controladora coactiva o terrorisme íntim: Aquest tipus de violència és el que habitualment es coneix com violència de gènere o masclista. Té la seva arrel fonamental en la cultura masclista i sexista que impera a la nostra societat, i per això és exercida fonamentalment per homes (90% segons dades de Johnson, 2008).

Aquest darrer tipus de violència és la que dona el raó d'ésser a la Ley 1/2004, de 28 de desembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género, que estableix: "Es tracta d'una violència que es dirigeix sobre les dones pel fet mateix de ser-ho, per ser considerades pels seus agressors sense els drets mínims de llibertat, respecte y capacitat de decisió. Comprèn tot acte de violència física i psicològica, incloses les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de la llibertat".

La violència de gènere constitueix un exemple típic de les denominades violències amb història o violències amb dinàmica. Es denomina violència amb història a aquelles conductes lesives que apareixen en el context d'una relació interpersonal mantinguda al llarg del temps, i que es caracteritzen per tenir una història anterior al fet agressiu i també un possible futur. L'existència d'una relació íntima entre els seus protagonistes fa que tinguin unes característiques especials en quan a les conseqüències i riscos futurs que puguin derivar-se'n. Entre aquestes característiques destacarien:

- 1) La relació interpersonal és el factor modulador clau de la relació agressiva, atès que la violència apareix quan aquesta relació continua.
- 2) Una agressió en un moment determinant pot ser, i habitualment és, una petita part d'un gran puzzle d'una relació deteriorada.
- 3) Aquesta agressió pot ser una altra més d'una llarga llista de característiques similars; també un salt qualitatiu en la gravetat de la relació, un avís d'un risc de violència major, actuant-hi com a punt d'inflexió, referència o inclús de ruptura en la història futura dels seus protagonistes.
- 4) Les persones canvien en un procés adaptatiu o maladaptatiu que busca minimitzar el dany. L'ambivalència i la pèrdua de referència de les víctimes és un denominador comú en aquest tipus d'històries violentes. En molts casos, apareixeran respostes psicològiques de gran intensitat, inadequades en aparença amb el succés, en les que el concepte de lesió puntual psicològica com a reacció enfront d'un fet determinat es desdibuixa.
- 5) Els objectius dels agressors en aquestes violències va més enllà de causar un dany puntual, és aconseguir un domini, control absolut i permanent de la relació, element característic de la dinàmica de violència de gènere.

Així, la coacció i, sobre tot la coerció sexual en l'àmbit de les relaciones íntimes o de parella, és un exemple típic del què es denomina violència amb història o violència amb dinàmica.

La psicòloga americana Leonore E. Walker és una pionera en l'estudi de tot allò relatiu a la violència de gènere, tant la seva gènesi, dinàmica, com seqüeles. Aquesta autora descriu el que denomina control coactiu com l'ús de tàctiques no violentes per a mantenir el domini sobre la parella. Considera aquest control coactiu com un element d'anàlisi determinant a l'hora de la valoració de les seqüeles psicològiques que produeix aquest tipus de violència i que ella va descriure al Battered Women Syndrome (Síndrome de la Dona Maltractada).

Els components de coacció i sobre tot coercitius, quan estan en una relació íntima de cura i confiança mútues, afavoririen l'aparició de tàctiques més subtils, discretes i aparentment innòcues que en altres tipus de relació (Buss, 2004).

Els autors de l'escala objecte del nostre estudi (SCIRS), Shackelford i Goetz, en base a les seves investigacions, van descriure tres estratègies bàsiques per a obtenir relacions sexuals no desitjades en l'àmbit de la parella:

1.-Manipulació del compromís: Qui exerceix la coacció/coerció sexual argumenta que, si hi ha afecte, i si realment existeix un compromís, l'altre ha de tenir relacions sexuals en funció del desig de la seva parella.

2.-Amenaça de desafecció: És una forma de xantatge emocional en la que s'amenaça l'altre amb prendre-li l'afecte.

3.-Manipulació de recursos: De vegades la negativa a mantenir relacions sexuals té conseqüències en els recursos econòmics, retallant-los o amenaçant de no complir compromisos d'un altre ordre.

El resultat de la coacció/coerció sexual pot ser la participació no desitjada en qualsevol tipus de comportament sexual.

3.4 Les estadístiques de violència sexual en la violència de parella

En el moment de la quantificació o de l'estudi estadístic de la violència sexual, s'originen molts problemes que fan difícil la precisió de les dades.

Per descriure la realitat quantitativa de la violència sexual és freqüent utilitzar la metàfora del iceberg. Aquest model s'organitza en capes: en la part superior es situen els actes més cridaners per les seves conseqüències o danys mèdics/terapèutics. Conforme hi descendim, l'evidència d'aquesta violència disminueix, trobant-hi situacions de danys potser menors, perdurables en el temps i més compatibles amb la vida quotidiana. És en aquest nivell on es localitzarien la major part dels nostres comportaments de coacció/coerció sexual en les relacions íntimes o de parella.

Malgrat les dificultats, la lluita contra aquest tipus de violència passa per conèixer les dades estadístiques.

a) Dades nacionals

La Macroencuesta de Violencia contra la Mujer és l'estudi estadístic més rellevant que es realitza a Espanya respecte d'aquest tipus de violència. Es realitza aproximadament cada 4 anys des del 1999. La Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género ha estat l'encarregada de la seva elaboració en les darreres edicions. La última macroenquesta és la del 2019 amb una mostra total de 9.568 dones. El seu objectiu és conèixer el percentatge de dones de 16 o més anys, residents a Espanya, que han patit o que pateixen actualment alguna mena de violència, tant en l'àmbit de la parella (actual o anterior), com fora d'aquest àmbit, distingint entre violència física, sexual, psicològica i econòmica, en el cas de la violència en la parella.

Per a escollir les dones que han patit violència sexual en el context de parella, es va utilitzar un qüestionari amb les següents vuit preguntes/ítems, algunes de les quals sembla implicar algun tipus de comportament de coacció/coerció:

- 1) "La ha obligado a mantener relaciones sexuales amenazándole, sujetándola o haciéndole daño de alguna manera. Por relaciones sexuales queremos decir penetración vaginal o anal con pene u objetos, o sexo oral".
- 2) "Le ha hecho mantener relaciones sexuales cuando era incapaz de rechazarlas debido a que usted estaba bajo la influencia del alcohol o las drogas".
- 3) "Ha mantenido relaciones sexuales sin desearlo porque tenía miedo de lo que le podría hacer si se negaba".
- 4) "La ha obligado a mantener relaciones sexuales cuando Ud. no quería".
- 5) "Ha intentado obligarla a tener relaciones sexuales contra su voluntad sin conseguirlo".

6) “Le ha tocado a Ud. sus partes íntimas - genitales o pecho- o le ha realizado algún otro tipo de tocamiento de tipo sexual cuando usted no quería”.

7) “Le ha hecho alguna vez tocarle sus partes íntimas - genitales o pecho- o la ha obligado a realizarle algún otro tipo de tocamiento de tipo sexual cuando usted no quería”.

8) “La ha obligado a realizar alguna otra práctica de tipo sexual que yo no le haya mencionado ya”.

Analitzant el tipus de violència els ítems més freqüents són el 4º (6,7%), seguit del 6º (5,4%), el 3º (5,2%), el 5º (4,6%), l'1º (4,1%), el 7º (3,9%), el 8º (2%), sent el menys freqüent el 2º (1,8%).

Tenint present el total de la mostra, s'identifica que el 8,9% (1.810.948 dones) han patit violència sexual en algun moment de la seva vida per una parella actual o anterior. Majoritàriament les dones varen manifestar que la violència havia tingut lloc en més d'una ocasió, 86,2% y 88,8% segons si era la parella actual o una d'anterior.

b) Dades Internacionales

1) La European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) va realitzar una enquesta sobre violència de gènere a la Unió europea. Es van entrevistar a 42.000 dones, dels 28 estats membres de la UE durant els anys 2010 a 2012. L'enquesta preguntava a les dones sobre la seva experiència en relació a la violència física, sexual i psicològica.

Per a estimar la violència sexual, les preguntes que es realitzaven respecte de la parella actual, parelles anteriors i d'altres persones eren:

“Dels 15 anys d'edat ençà/en els 12 darrers mesos, amb quina freqüència...

...Li han obligat a mantenir relacions sexuals mentre la subjectaven o li feien mal d'alguna manera? Per relacions sexuals, en aquesta enquesta, s'entén sexe oral, penetració anal o vaginal, en contra de la seva voluntat”.

- “A més de l’anterior, ¿han intentat obligar-la a mantenir relacions sexuals mentre la subjectaven o li feien mal d’alguna manera?”.
- “A més de l’anterior, ¿li han obligat a participar en algun tipus d’activitat sexual en contra de la seva voluntat o quan era incapaç de negar-s’hi?”.
- “Ha donat el seu consentiment a l’activitat sexual perquè temia el que pogués passar si s’hi negava?”.

La xifra de violació, 1 de cada 20 dones (5%), es va calcular en base a la resposta a la pregunta: “amb quina freqüència li han obligat a mantenir relacions sexuals mentre la subjectaven o li feien mal d’alguna manera”. L’exactitud d’aquesta xifra era qüestionada en el mateix estudi, en assabentar-se que en alguns països de la UE la definició de violació no exigeix necessàriament l’ús de força física. Es planteja, doncs, que el percentatge podria ser superior al 5% i casos de violació es podrien incloure a la següent pregunta: l’han obligat a participar en algun tipus d’activitat sexual en contra de la seva voluntat o quan era incapaç de negar-s’hi?

D’entre les dones que van manifestar a l’enquesta que havien estat violades per la seva parella actual, prop d’una tercera part (31%) va precisar que ho havien estat en 6 o més ocasions. Es puntualitza a l’informe que la violació conjugal és una realitat per a algunes dones i moltes d’elles n’han patit reiterades experiències.

2) Als Estats Units, els CDC (Centers of Disease Control and Prevention), periòdicament realitzen un estudi NISVS (The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey). Al darrer estudi, dels anys 2016/2017 i publicat l’any 2020, es proposa l’estandardització d’una classificació de 4 tipus de violència sexual: violació, coacció sexual, contacte sexual no desitjat i assetjament sexual. S’hi precisen les conductes incloses en cada tipus de violència, establint-se la diferència entre violació i coacció en base a l’existència o no de força física. Així, es considera violació qualsevol penetració vaginal, oral o anal no desitjada mitjançant l’ús de força física. Quan aquestes mateixes conductes es realitzen mitjançant pressions no físiques, es considera coacció sexual,

contemplant-s'hi expressament tàctiques com: “sentir-se esgotada per algú que repetidament demana sexe o que es mostra infeliç; sentir-se pressionada perquè li menteixen, li fan promeses falses, li amenacen amb trencar la relació o difonen rumors; i la pressió sexual deguda a algú que utilitza la seva influència o autoritat”.

Dins del contacte sexual no desitjat s'inclou les experiències sexuals que impliquen contacte però no penetració. Per assetjament sexual s'entén l'assetjament sexual verbal, que fa que la víctima s'hi senti incòmoda.

Respecte dels comportaments de violació, s'estimava que 1 de cada 4 dones (26,8% o 33.5 milions) als EEUU havien patit violació o intent de violació en algun moment de la seva vida. Més d'una tercera part d'aquestes dones víctimes (39.3%), ho havien estat per la seva parella.

Respecte dels comportaments de coacció sexual durant la seva vida, també prop d'1 de cada 4 dones als EEUU informaven d'haver estat víctimes d'aquest tipus de violència. En més de la meitat (58,3%), l'agressor era la seva parella. 1 de cada 2 dones (47,6% o 59,4 milions) als EEUU informaven haver patit algun tipus de contacte sexual no desitjat durant la seva vida, de les què 1 de cada sis comportaments (16,8%) eren causats per la seva parella.

3.5 Importància i valoració medicoforensa de la violència-coacció sexual en la parella

Els/les metges/esses forenses són funcionaris de carrera que desenvolupen funcions d'assistència tècnica als Jutjats, Tribunals, Fiscalies i Oficines del Registre Civil en las matèries de la seva disciplina professional (Reglament Orgànic del Cos de Metges Forenses). S'organitzen en Instituts de Medicina Legal i Ciències Forenses, on presten la seva tasca pericial.

La intervenció del/de la metge/essa forense en la valoració en l'àmbit de la violència de gènere, s'enquadra en la diligència judicial instada durant la fase d'instrucció als Jutjats de violència sobre la dona o durant la fase d'enjudiciament en d'altres tribunals.

La Medicina Forense, com a part del nostre sistema probatori penal, resulta d'especial importància. La tasca forense es dirigeix a elaborar un informe pericial d'alta qualitat en les seves bases científiques i de metodologia, que pugui respondre la petició que el jutgador consideri necessari en cada cas- Té especial rellevància com element probatori i de reparació de la víctima i també com element preventiu-explicatiu.

Contemplats aquests dos aspectes en la valoració de la coerció-coacció podem ressaltar:

3.5.1 Com element probatori i per a la reparació de la víctima

La Ley Orgánica 1/2004 instava a l'elaboració de protocols d'avaluació global i integral en casos de violència de gènere i a la formació dels professionals que intervenen, com mitjà per a la detecció d'aquest tipus de violència i la reparació de la víctima.

La identificació d'existència de conductes de coacció-coerció sexual s'emmarcaria en les valoracions forenses dins de l'estudi de la violència en general en la parella, i més específicament dins de la violència sexual en la que s'integra.

La valoració pericial ha de ser integral; no es centra només en el fet puntual de la denúncia que inicia el procediment, si no que necessàriament ha d'abastar tota la història i dinàmica de les violències que hagin passat.

L'estudi en la dinàmica sexual de l'existència de comportaments de coacció-coerció durant la relació, permetrien una visió més àmplia i completa de dinàmiques de violència. Actuarà com un element més en aquest trencaclosques que és la prova pericial forense en els casos de violència de gènere, on cada peça es correlaciona amb les altres, permetent una valoració integral i més efectiva del dany causat a la víctima.

A la bibliografia revisada, no ens consta cap protocol medicolegal d'estudi específic de la coacció-coerció sexual

3.5.2 Tasca preventiva-explicativa

La Ley Orgánica 10/2022, de 6 de setembre, de Garantia Integral de la Llibertat Sexual, insta a la prevenció i detecció de les violències sexuals com a base per a la seva erradicació: *Les violències sexuals no són una qüestió individual, si no social; i no es tracta d'una problemàtica conjuntural, si no estructural, estretament relacionada amb una determinada cultura sexual arrelada en patrons discriminatoris que ha d'esser transformada.*

Les conductes de coacció-coerció són freqüentment comportaments en escalada, actituds coactives més subtils poden ser el punt de partida d'una violència futura més gran. La valoració forense d'aquest aspecte permet, d'una banda, explicar la dinàmica/història de conductes manifestament violentes i, d'altra banda, actuar com a element identificatiu de factors de risc, permetent/orientant una intervenció preventiva

3.6 Problemes en la valoració medicoforense

3.6.1 Exploració de l'àmbit íntim-minimització

Els comportaments de coacció/coerció habitualment es produeixen en un context íntim, estret, i amb freqüència es mantenen en el temps. Això afavoreix l'aparició de barreres, sobre tot de tipus psicològic, que fan que les víctimes no informin d'aquest tipus de comportaments en l'esfera sexual. Entre d'altres es podria destacar:

- No identificar allò que ha patit com una agressió.
- Actituds d'autoinculpació.
- Estrès psicològic i confusió.
- Minimització.
- Problemes d'amnèsia i dificultats en el record.
- Aïllament i absència de confiança en els altres.
- Amenaces, coaccions.

- Sentiment de vergonya.
- Negació dels fets...

La Macroenquesta de violència contra la dona de 2019 analitza els motius pels que dones que diuen haver patit violència física o sexual de les seves parelles, no han denunciat. Per al cas de violència en la parella actual, el 47,2% mencionaven haver-lo resolt elles soles, i el 37,3% considerava que allò que havia passat va tenir molt poca importància; el percentatge de dones que no han denunciat per por a l'agressor és del 10,6%, i per vergonya el 11,4%; el 5,4% no van denunciar per manca de recursos econòmics.

En el cas de les dones que havien patit violència física o sexual de parelles anteriors, el motiu més citat per a no denunciar és haver-lo resolt sola (48,5%) i l'haver acabat la relació (32,1%); per por a l'agressor (15,6%) o per vergonya (16,6%); el 4,2% no va denunciar per manca de recursos econòmics.

Por tot això, es fa necessària la preparació i experiència per part dels professionals involucrats en la valoració de la víctima per a detectar i orientar l'exploració en aquest tipus de situacions.

3.6.2 Victimització

Els efectes nocius produïts pel fet delictiu o traumàtic no acaben amb la victimització primària, si no que s'incrementen a mesura que el sistema legal i la reacció social tenen coneixement del fet delictiu, creant noves situacions negatives per a la víctima. Parlem així de revictimització o victimització secundària.

Temes com el qüestionament de la veracitat de la víctima, l'organització judicial, la lentitud o el pelegrinatge judicial, la culpabilització de la víctima, ..., són qüestions que poden influir negativament en aquest procés de revictimització i repercutir en la tasca pericial. Els darrers anys s'estan fent esforços per a protocol·litzar línies d'actuació que fixin paràmetres d'actuació necessaris per a homologar la resposta judicial a les víctimes que acudeixen a la justícia en

demanda de la protecció i atenció corresponent, elaborant guies de bones pràctiques.

Així, l'Estatut de la Víctima (2015) ja contempla que, per a evitar la victimització secundària, entre d'altres mesures, es redueixi el nombre de declaracions i reconeixements mèdics.

D'altra banda, a la Guia de Buenas Prácticas Para la Toma de Declaración de Víctimas de Violencia de Género (2018), s'insta a indagar sobre episodis de violència sexual en aquest context de violència habitual i sobre la falta de consentiment de la víctima a les pràctiques sexuals imposades per l'investigat.

Per aconseguir una resposta coherent amb els objectius perseguits, és necessària la creació d'un treball en equip, i la col·laboració continuada i estable dels diferents partícips.

Si ja en sí mateixa l'exploració de l'esfera de relació sexual resulta sovint una situació que genera incomoditat en la víctima, aprofundir en conductes de coacció/coerció pot agreujar aquesta incomoditat. La utilització o protocolització d'algun qüestionari o escala permet l'exploració indirecta inicial, amb possibilitat de aprofundir en els aspectes més rellevants en un segon temps.

3.6.3 Eines per a la valoració de la violència i la coerció sexual

La majoria d'escales o instruments de mesura que trobem a la literatura científica son heterogenis en quan a la seva finalitat, provenen principalment de l'àmbit nord-americà i presenten alguns biaixos respecte a l'adaptació cultural. Des dels anys 70, als EEUU, s'han vingut desenvolupant un gran nombre d'eines de mesura, detecció i diagnòstic sobre el maltractament i la violència en la parella. Si bé molt focalitzades, en un primer moment, en la violència física, posteriorment les investigacions s'amplien incorporant constructes relacionats amb altres formes de violència i s'elaboren qüestionaris més sensibles i relatius a l'abús sexual i el maltractament psicològic (Waltermaurer, 2005).

A Espanya, la manca d'instruments propis i originals per al cribatge i diagnòstic de la violència va suposar durant molts anys una infradetecció dels casos de

violència, una afectació sobre el tractament i l'assistència de les víctimes, i una falta de valoració de situacions de risc i de prevenció de futurs episodis de maltractament (Siendones, Perea-Milla, et al., 2002).

En l'àmbit medicoforens, per exemple, no és fins a l'any 2011 que es va publicar el protocol medicoforens de valoració urgent del risc de violència de gènere, amb una metodologia de judici clínic estructurat que a més de l'exploració clínica incorporava una escala actuarial per a la detecció dels factors de risc, la EPV-R, (Echeburua, Amor, Loinaz y Corral, 2010).

En l'actualitat el protocol de valoració forense urgent del risc de violència de gènere del Consejo medicoforens de 2020, va efectuar una revisió de l'anterior protocol i va constatar la necessitat d'implementar canvis en base als nous estudis científics en la valoració del risc. Així és com va sorgir un nou formulari anomenat Valoració Forense del Risc, VFR versió 5.0- H (Lopez-Ossorio, Muñoz-Vicente, Andres-Pueyo, Pastor-Bravo, 2020). Aquest instrument es troba integrat dins del sistema Viogen de la Secretaria de l'Estat i Seguretat del Ministerio de Justicia. L'escala te 35 ítems i està dividida en cinc apartats o dominis: la historia de violència en la relació de parella, les característiques de l'agressor, els factors de risc-vulnerabilitat de la víctima, les circumstancies relacionades amb els menors i els factors agreujants. Una lectura detallada dels ítems de l'escala no contempla comportaments específics de coacció o coerció en l'àmbit sexual, centrant-se bàsicament en comportaments d'agressió i de sexe forçat efectius.

A continuació s'esmenten algunes de les escales més àmpliament conegudes que podem trobar ressenyades en un article que hem revisat de Meredith i col. (2015).

1) SES (Sexual Experience Survey: Koss and Oros, 1982). Instrument conformat per 11 ítems que avaluen els tipus de violència i victimització que resulten de la coerció, les amenaces, ús de drogues, ús de força i autoritat. Trobem que 3 dels seus ítems estan referits al contacte sexual no desitjat, 6 son específics d'agressió sexual consumada o grau de temptativa, i només 2 ítems son específics de coerció sexual. Aquest instrument no es específic per

mesurar la victimització sexual de la parella íntima, ni tampoc permet concretar si la situació ha estat experimentada en una relació recent o passada. Tot i això, cal assenyalar que ha donat bons resultats de fiabilitat i validesa convergent en una mostra d'adolescents afroamericanes estudiades (Cecil i Matson, 2006).

2) CTS-2 (Revised Conflict Tactics Scale: Straus, Hamby, McCoy and Sugarman, 1996). Aquesta escala és la versió revisada de la CTS creada originalment per mesurar la violència física (Straus et. al., 1979). S'utilitza per valorar la violència íntima en la parella i consta de 5 subescales: negociació, agressió psicològica, agressió física, danys, i coerció sexual. La subescala de coerció sexual inclou 7 ítems, 5 dels quals fan referència a comportaments agressius o amenaces i 2 pròpiament de coerció. S'utilitza el verb insistir per descriure la conducta coercitiva. La CTS-2 és una de les escales més utilitzades en estudis i investigacions a nivell internacional sobre maltractament, té una bona fiabilitat i validesa i ha estat ratificada en nombrosos estudis (Calvete, Corral, i Estevez, 2007b; Corral i Calvete, 2006, Buesa i Calvete, 2011). Està traduïda a diversos idiomes. Disposa d'una versió d'aplicació en víctimes i una altra per agressors.

3) SCI (Sexual coercion inventory: Waldner et al., 1999). Esta escala de 17 ítems que mesura la victimització sexual en la relació de parella. Valora tàctiques i conductes coercitives en las relacions sexuals, sense especificar si han succeït en una parella recent o passada (Shackelford, Goetz, 2004)

4) Altres escales que mesuren alguna forma de violència sexual en l'àmbit de la relació de parella, en combinació amb altres constructes i amb ítems puntuals sobre coerció sexual.

4.1 SVAWS (Severity of Violence Against Women Scale: Marshall, 1992) dissenyada per a dones adultes i per a estudiants universitàries en la seva forma SVWAS-S. Avaluja el grau d'incidència i la severitat de la violència exercida per la parella, amb un total de 46 ítems i 4 subescales, però cap d'elles específica de coerció sexual.

4.2 ISA (Index of Spousal Abuse: Hudson and McIntosh, 1981). Instrument per valorar la severitat del maltractament físic i no físic en relacions de parella i en el context clínic. Consta de 30 ítems i 2 subescales. Una subescala d'abús físic (ISA-P) amb 11 ítems que inclouen l'abús sexual, i un altra subescala relativa a l'abús no físic (ISA-NP) de 19 ítems que inclouen aïllament social, control econòmic, i maltractament emocional. Presenta dificultat en la seva adaptació en contextos socials i culturals, amb una limitada selecció de comportaments abusius no físics (OSM, Observatorio de Salud de la Mujer).

4.3 DA (Danger Assessment instrument: Campbell et al. 2003). Escala per valorar el risc d'homicidi en dones en situacions de maltractament sever per part de la parella. Destinada principalment per la seva aplicació en l'àmbit sanitari i d'infermeria. Consta de 15 ítems, en la seva versió inicial l'any 1986, va ser revisada i ampliada a 20 ítems en una versió de 2003. Aborda diferents comportaments violents, físics, d'amenaques, agressions sexuals, i de formes de control social i econòmiques. Inclou algun ítem relacionat amb conductes o comportaments de coacció sexual.

4.4 PAS (Partner Abuse Scale: Hudson, 1992). Instrument format per 2 subescales. Una subescala de 25 ítems relativa a l'abús físic, PASPH, i una segona d'abús no físic, PASNP, també de 25 ítems. La PASPH inclou qüestions d'abús sexual i la PASNP qüestions relatives a amenaces, humiliacions, i sentiments de por. Hi han algunes versions abreujades preferentment utilitzades en l'àmbit sanitari. Destacar que només l'escala PASNP introdueix algun ítem relacionat amb el factor de coerció.

4.5 SOPAS (Subtle and Overt Psychological Abuse of Women Scale: Marshall, 2000). Aquest instrument es basa en el constructe d'abús psicològic subtil, està format per 35 ítems i avalua la freqüència de diverses accions de la parella. Aquesta escala ha estat adaptada al castellà per Buesa i Calvete (2011).

3.7 Escala de coerció sexual SCIRS (Sexual Coercion in Intimate Relationships Scale)

3.7.1 Escala original

La SCIRS, Sexual Coercion in Intimate Relationships Scale de Shackelford i Goetz, 2004, és un instrument que consta de 34 ítems que es va dissenyar per mesurar les tàctiques psicològiques i les conductes de coerció sexual en la relació de parella.

Tood Shackelford és un psicòleg nord-americà, doctor en psicologia, professor i investigador de la Universitat d'Oakland. És conegut sobretot pel seu treball en psicologia evolutiva i és editor en cap de les revistes acadèmiques *Evolutionary Psychology* i *Evolutionary Psychological Science*.

Aaron Goetz, és doctor en psicologia evolutiva i investigador a la Universitat Estatal de Califòrnia. Ha centrat els seus estudis i investigacions en temes relacionats amb el comportament humà, la competència intrasexual masculina, la coerció sexual, i els conflictes sexuals, entre d'altres.

L'escala va ser desenvolupada en base a la idea dels autors de que la violència sexual en les relacions íntimes de parella és més comú amb manipulacions verbals implícites que en intimidacions físiques o amenaces directes d'intimidació. Així van establir 3 tipus d'estratègies: manipulació de recursos/violència (coerció i agressió); manipulació del compromís (comporta obligació); i amenaça de desafecció (inducció de por a l'abandonament).

Les instruccions d'aquest instrument estan fetes per poder fer-ne un ús autoadministrable, però també pot ser utilitzada dins d'una entrevista. La finestra temporal de valoració dels comportaments es modificable mes enllà d'un mes, per exemple en el últim any.

La SCIRS utilitza una escala de 6 punts per avaluar amb quina freqüència s'han succeït cadascun dels ítems en la temporalitat establerta. Proporciona una mesura mitjançant la puntuació d'acord amb la freqüència de la violència experimentada.

La resposta No correspon a la ocurrència 0, 1 identifica el succés d'una sola vegada, 2 el succés dues vegades, 3 el succés de 3 a 5 vegades, 4 el succés de 6 a 10 vegades, i 5 el succés de 11 o més vagades.

L'escala no és específica per a entorns culturals occidentals ni tampoc de relacions heterosexuales, per tant es aplicable a diversos contextos socioculturals i de relacions sexo afectives. L' estudi de validació es va realitzar amb una mostra total de 861 persones, universitàries i població general (403 homes i 458 dones) que en aquell moment mantenien una relació de parella i sense cap vinculació entre ells. La validesa i fiabilitat es va valorar comparant l' escala amb altres instruments que mesuraven tant coerció sexual com relacions abusives. L'escala va mostrar una bona validesa de constructe i una alta correlació amb altres mesures de coerció sexual.

3.7.2 Aplicació i ampliació de la SCIRS

L'escala original SCIRS va ser analitzada en un ampli estudi dut a terme per Güvenç i col·laboradors realitzada l'any 2020 a Turquia (Reliability and Validity of Turkish Version of Sexual Coercion in Intimate Relationships Scal). L'objectiu principal va ser el d'avaluar la validesa i fiabilitat de la SCIRS en la societat turca. L'escala original va ser traduïda de l'anglès i adaptada al turc, finalment es van afegir 8 ítems addicionals amb l'objectiu d'incloure formes de violència digital que no s'havien considerat en el seu moment però que es van fer palesos amb l'augment del ús de les xarxes socials. Aquests 8 ítems es van adaptar al llenguatge i naturalesa de l'escala original.

Per al nostre estudi aquests 8 ítems han estat afegits als 34 ítems originals de la SCIRS, amb l'autorització de tots els seus autors, configurant una escala final de 42 ítems (veure annex 2)

3.8 Orientació en la valoració de la SCIRS des del punt de vista jurídic

La valoració jurídica dels comportaments que analitza l'escala SCIRS escapa a l'àmbit medicoforens. Per això, vàrem sol·licitar la col·laboració de les Fiscals de la Secció de Violència Sobre la Dona de la Fiscalia Provincial de Barcelona, a través de la seva coordinadora.

La resposta a la consulta formulada es va orientar atenent a la valoració de cadascú dels ítems de l'escala en funció dels comportaments descrits. La resposta emesa, reproduïda textualment, inclou unes consideracions generals que van en sintonia amb allò conflictiu/imprecís dels conceptes objecte del present estudi

“La valoració dels comportaments que s'inclouen en el llistat des del punt de vista penal, per a determinar si en sí mateixos podrien ser constitutius de delicte, no es tan fàcil com dir sí/no. D'altra banda, en cap cas aquestes valoracions es poden entendre com jurídico-penals estrictes des d'un punt de vista tècnic, per al que seria necessari comptar amb tots els elements de cada cas concret, si no com aproximacions generals a una valoració jurídico-penal del comportament descrit.

Cal tenir present, per exemple, que, tant el delicte d'amenaques como el de coaccions, són eminentment circumstancials i depenen en moltes ocasions del context. La repetició de la conducta també pot ser element de valoració important, en alguns casos, per a què es converteixi en delictiu quelcom que en principi no ho seria”.

L'escrit de les Fiscals destaca que, “en el cas de la violència de gènere en l'àmbit de la parella, això és encara més evident, atès que, per exemple, en una situació de maltractament habitual, en el que arriba un punt en què la dona està psicològicament molt afectada i pateix una important afectació de la seva voluntat, la resposta a la núm. 35 (la meva parella em va obligar a fer alguna cosa que jo no vaig trobar apropiat sexualment) podria ser una coacció que esdevingués un delicte contra la llibertat sexual. Però aquesta mateixa pregunta, sense més *context*, podria no ser res, perquè la paraula *obligar* en sí mateixa no defineix una coerció concreta i que es pugui valorar. És a dir, requeriria de més preguntes, dirigides a esbrinar com es va concretar en aquest cas aquella conducta de l'autor per a què la dona es sentís obligada a fer allò que no desitjava”.

“Alguns actes estan en dos grups perquè poden ser tant una amenaça como una coacció. En caldria més detalls per a assegurar-se d'una qualificació exacta”.

a) Actes que no serien delictes:

__1.-Mi pareja insinuó que retendría los beneficios de que dependo si no tenía sexo con él.

__4.-Mi pareja insinuó que me daría regalos u otros beneficios si tenía sexo con él.

__5.-Mi pareja me dio regalos u otros beneficios para que me sintiese obligada a tener sexo con él.

__6.-Mi pareja me recordó los regalos u otros beneficios que me había dado para que me sintiese obligada a tener sexo con él.

__7.-Mi pareja persistió en pedirme tener sexo con él, aunque sabía que yo no quería.

__12.-Mi pareja me hizo sentir obligada a tener sexo con él.

__13.-Mi pareja insinuó que tendría sexo con otra mujer si yo no tenía sexo con él.

__14.-Mi pareja me amenazó con tener sexo con otra mujer si yo no tenía sexo con él.

__15.-Mi pareja me explicó que otras parejas tienen sexo más que nosotros, para hacerme sentir que debería tener sexo con él.

__16.-Mi pareja insinuó que podría buscar una relación de larga duración con otra mujer, si yo no tenía sexo con él.

__17.-Mi pareja amenazó con buscar una relación de larga duración con otra mujer, si yo no tenía sexo con él.

__18.-Mi pareja insinuó que, si yo estuviese verdaderamente comprometida con él, tendría sexo con él.

__19.-Mi pareja me dijo que, si yo estuviese verdaderamente comprometida con él, tendría sexo con él.

- __20.-Mi pareja insinuó que, si yo le amase, tendría sexo con él.
- __21.-Mi pareja me dijo que, si yo le amase, tendría sexo con él.
- __24.-Mi pareja insinuó que otras mujeres estaban interesadas en tener una relación con él, para que yo tuviera sexo con él.
- __25.-Mi pareja me dijo que otras mujeres estaban interesadas en tener una relación con él, para que yo tuviera sexo con él.
- __26.-Mi pareja insinuó que otras mujeres estaban interesadas en tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.
- __27.-Mi pareja me dijo que otras mujeres estaban interesadas en tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.
- __28.-Mi pareja insinuó que otras mujeres estaban dispuestas tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.
- __29.-Mi pareja me dijo que otras mujeres estaban dispuestas tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.
- __30.-Mi pareja insinuó que tener sexo con él era mi obligación o deber.
- __31.-Mi pareja me dijo que tener sexo con él era mi obligación o deber.
- __32.-Mi pareja insinuó que lo estaba engañando, en un esfuerzo por hacerme tener sexo con él.
- __33.-Mi pareja me acusó de estar engañándolo, en un esfuerzo por hacerme tener sexo con él.
- __36.-Mi pareja me mostró o me hizo mirar una foto o video pornográfico, aunque yo dije que no quería.
- __38.-Mi pareja insinuó que terminaría nuestra relación si no tenía sexo con él.
- __39.-Mi pareja amenazó con terminar nuestra relación si no tenía sexo con él.
- __42.-Mi pareja me animó a beber alcohol y usar otras sustancias para tener sexo conmigo, aunque sabía que yo no quería.

b) Actes que podrien ser constitutius de delicte de coaccions (greus o lleus

depenent d'altres factors):

__2.-Mi pareja amenazó con retenerme los beneficios de que dependo si no tenía sexo con él.

__3.-Mi pareja retuvo los beneficios de que dependo para hacerme tener sexo con el

__8.-Mi pareja me presionó para que tuviese sexo con él contra mi voluntad.

__40.-Mi pareja insinuó que rompería la privacidad de nuestra vida sexual con mis familiares si no tenía sexo con él.

__41.-Mi pareja amenazó con romper la privacidad de nuestra vida sexual con mis familiares si no tenía sexo con él.

c) Actes que podrien ser constitutius d'amenaçes (greus o lleus depenent d'altres factores):

__2.-Mi pareja amenazó con retenerme los beneficios de que dependo si no tenía sexo con él.

__10.-Mi pareja amenazó con forzarme físicamente a tener sexo con él.

__22.-Mi pareja me amenazó con usar la violencia contra mí, si yo no tenía sexo con él

__23.-Mi pareja me amenazó con usar la violencia contra alguien o algo querido per mí, si yo no tenía sexo con él.

__41.-Mi pareja amenazó con romper la privacidad de nuestra vida sexual con mis familiares si no tenía sexo con él.

d) Actes que en sí mateixos podrien ser delicte contra la llibertat sexual:

__9.-Mi pareja inició sexo conmigo mientras yo estaba inconsciente (por ejemplo: estaba dormida, embriagada, o bajo medicación) y continuó contra mi voluntad.

__11.-Mi pareja me forzó físicamente a tener sexo con él.

e) Altres:

__37.-Mi pareja tomó una foto/video de mí en ropa interior, desnuda o

durante el sexo, sin mi consentimiento.

“Sería un delito contra la intimidad: de descubrimiento y revelación de secretos.”

f) Actes que requireixen de concreció per a poder valorar si hi ha delictes:

__34.-Mi pareja y yo tuvimos sexo, aunque yo no quería.

“¿Lo tuvimos porque cedí?, entonces no sería delictivo”

__35.-Mi pareja me obligó a hacer algo que yo no encontré apropiado sexualmente.

“¿Cómo me obligó?”

4 Hipòtesis

L'escala SCIRS ampliada permet detectar l'existència de coerció/coacció sexual en el context de la violència de gènere.

5 Disseny metodològic

5.1 Selecció d'una unitat d'anàlisi

Es tracta d'un estudi prospectiu que recull una sèrie de casos constituïda per 32 dones víctimes en procediments oberts per alguns jutjats de violència sobre la dona de Barcelona per fer una valoració psiquiàtrica en el context de la violència de parella, sol·licitada a l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya.

5.2 Procediment de selecció i mostra

La selecció dels casos es va fer de forma prospectiva a partir de les peticions de valoració psiquiàtrica que es van rebre a través del mòdul IMLCFC d'e-justicia.cat des dels Jutjats de Violència, quatre de les integrants del grup de recerca.

5.3 Criteris de selecció

Com a criteris d'inclusió s'entenen els casos filials com a violència de gènere de dones de les quals es sol·licitava avaluació en el període 01.01.23 a 30.9.23. Com a criteri d'exclusió, vam determinar l'existència de qualsevol altra petició diferent, així com la manca de consentiment signat. A tal efecte es va elaborar un document de consentiment que va ser signat per les persones informades prèviament a l'administració de l'escala (veure annex 10.3).

5.4 Metodologia

5.4.1 Cerca bibliogràfica i fonts

Per avaluar la importància/rellevància del tema d'estudi es va fer una cerca bibliogràfica relacionada amb la coerció sexual en violència de gènere, a PubMed i Google Academic (key words: Gender based violence, Intimate partner sexual violence, IPSV, Sexual coercion and abuse).

Previ a la inclusió de la mostra vàrem procedir a la comunicació escrita amb un dels autors de l'escala original, professor Aaron T. Goetz, per sol·licitar el permís corresponent per l'ús de la mateixa amb finalitat de recerca, rebent una resposta afirmativa i d'autorització.

Tenint coneixement per la recerca bibliogràfica, d'un altra investigació realitzada per la Dra. Rengin Güvenç et al. en relació a l'escala objecte d'estudi (Reliability and Validity of Turkish Version of Sexual Coercion in Intimate Relationships Scal), que amplia amb 8 ítems més l'aplicació de l'escala SCIRS, es va considerar convenient la utilització d'aquesta ampliació per al nostre estudi. Vàrem sol·licitar també el permís per fer-ho als autors turcs i aquests ens la van donar.

Posteriorment vam procedir a la traducció-retraducció de l'escala ampliada, d'acord a normes de la International Test Commission Guidelines for Translating and Adapting Tests, amb ús de traductors nadius, per assegurar la fiabilitat de l'administració.

Vam demanar també el criteri jurídic a les fiscals de la Secció de Violència Sobre la Dona de la Fiscalia Provincial de Barcelona, en relació als ítems de l'escala, i la seva tipificació possible des del punt de vista penal.

Atenent a les característiques de l'escala vam determinar criteris d'aplicació, normes d'administració i consens de vocabulari que permetien uniformització en l'ús de l'escala per les metgesses forenses que fèiem les avaluacions.

Des del grup de recerca es va procedir a elaborar un full de recollida de dades, ad hoc, per la seva aplicació en el moment de l'exploració. Aquestes dades van ser introduïdes en un full Excel per l'anàlisi posterior de dades.

Durant els mesos que va durar l'estudi, les investigadores van administrar l'escala, van recollir la informació, la van incloure en el full de recollida de dades i van valorar les incidències que podien haver existit durant l'administració de l'escala.

5.5 Part empírica

De la unitat d'anàlisi s'han extret els següents blocs de dades:

- Dades biogràfiques i sociodemogràfiques (com ara l'edat, treball o activitat, estudis, país d'origen, temps de residència, fills, estat civil).

- Dades d'anamnesis i antecedents (com ara la presència de discapacitats, consum de drogues, patologies, antecedents de maltractaments físic/psíquic/sexual previ en contextos diversos).
- Dades de l'expedient judicial (com ara existència de denúncies prèvies, tipus i número, existència de violència sexual, motiu de la denúncia actual).
- Dades de la relació amb l'investigat (com ara el tipus de relació i temps de convivència, l'àmbit cultural de la parella, dinàmica de la relació, existència de gelosia, tipus de violència apreciada en la exploració).
- Dades de l'exploració medicoforense (d'orientació diagnòstica i conclusions).
- Dades de psicometria (identificació dels instruments psicomètrics aplicats)
- Dades relatives a l'apreciació d'existència de coacció/coerció per part de la víctima i de les entrevistadores forenses (amb en cas de la víctima la seva apreciació abans i posterior a la realització de l'escala)
- Dades relatives a l'ús de l'escala (com ara si la exploració de l'àmbit sexual genera malestar i si es troba còmoda amb l'escala).

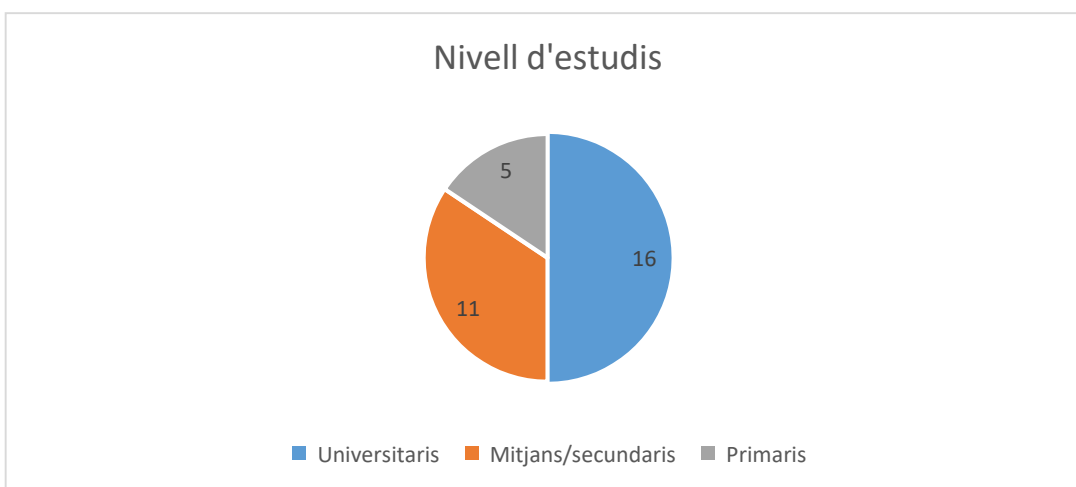
Anàlisi de les dades: Es va realitzar una anàlisi descriptiva de totes les variables. Les variables contínues es presenten mitjançant mesures de tendència central i dispersió. Les variables categòriques es descriuen mitjançant freqüències i percentatges.

6 Resultats

6.1 Dades sociodemogràfiques

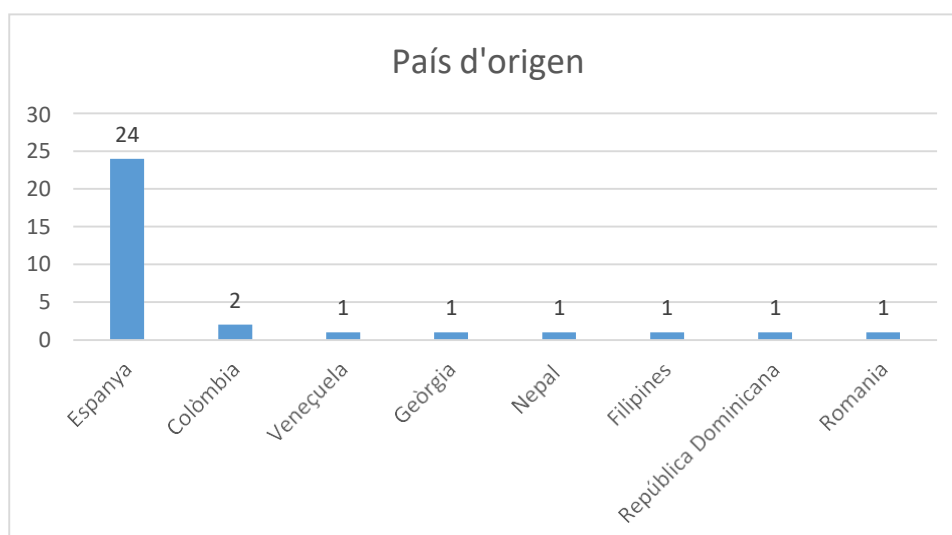
La sèrie està composta per 32 dones d'edat mitjana de $41,1 \pm 14,3$ anys, amb un mínim de 17 anys i un màxim de 73 anys.

El 100% de la mostra tenia algun tipus d'estudis, tal com es mostra en el gràfic 1 (estudis universitaris 50%; estudis mitjans/secundaris 34% i primaris 16%).

Gràfic 1. Nivell d'estudis

El 75% de les dones eren espanyoles. El gràfic 2 mostra l'àrea geogràfica d'origen de la mostra:

Gràfic 2. País d'origen

El temps de residència de les dones estrangeres anava de 3 a 26 anys, amb una mitjana de $10,2 \pm 8,3$ anys.

La gran majoria tenien fills, tan sols 8 (25%) d'elles no en tenien cap.

L'estat civil en el moment del reconeixement era el següent: 13 (40,6%) solteres, 11 (34,3%) estaven casades i 8 (25%) divorciades/separades.

A nivell laboral 18 (56,2%) d'elles estaven actives mentre que la resta no tenia cap ocupació laboral en el moment de l'exploració.

6.2 Dades sobre antecedents

	Sí	No
Problemes de salut física (discapacitat)	3 (9,3%)	29 (90,7%)
Problemes de salut mental	8 (25%)	24 (75%)
Consum d'alcohol o drogues	5 (15,6%)	27 (84,4%)
Maltractament físic o psíquic previ	8 (25%)	24 (75%)
Violència o abús sexual previ	4 (12,5%)	28 (87,5%)

Taula 1. Antecedents personals dels 32 casos (recompte i percentatge)

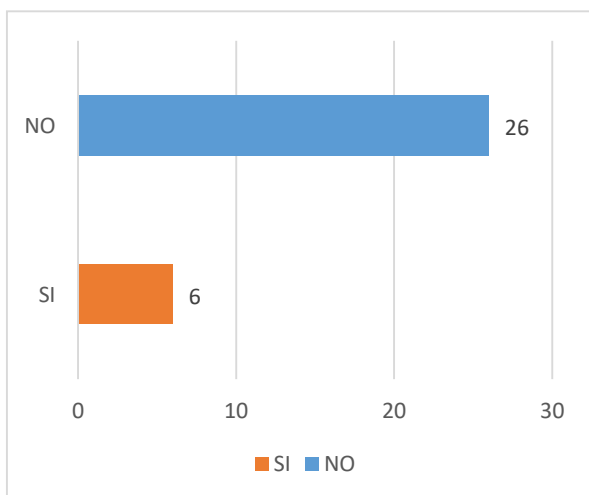
Els problemes de salut física amb reconeixement de discapacitat, es van donar en 3 dones: 2 amb fibromiàlgia, 1 amb patologia traumatològica.

El antecedents psicopatològics de salut mental registrats en 8 dones van ser: 1 esquizofrènia paranoide, 1 depressió post-part, 1 trastorn per dèficit d'atenció i/o hiperactivitat (TDHA), 3 ansietat-depressió, i 2 trastorns de personalitat.

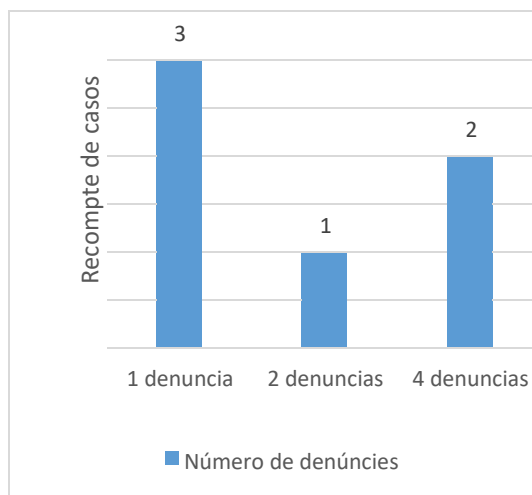
Els antecedents de consum de tòxics van ser: 1 alcohol, 1 cocaïna, i 3 policonsums.

6.3 Dades judicials

Només 6 dones (18,7%) havien interposat prèviament alguna denuncia de violència de gènere com es pot veure en el gràfic 3. Pel que fa al número de denúncies interposades prèviament, només 3 ho havien fet més d'una vegada com es mostra en el gràfic 4.

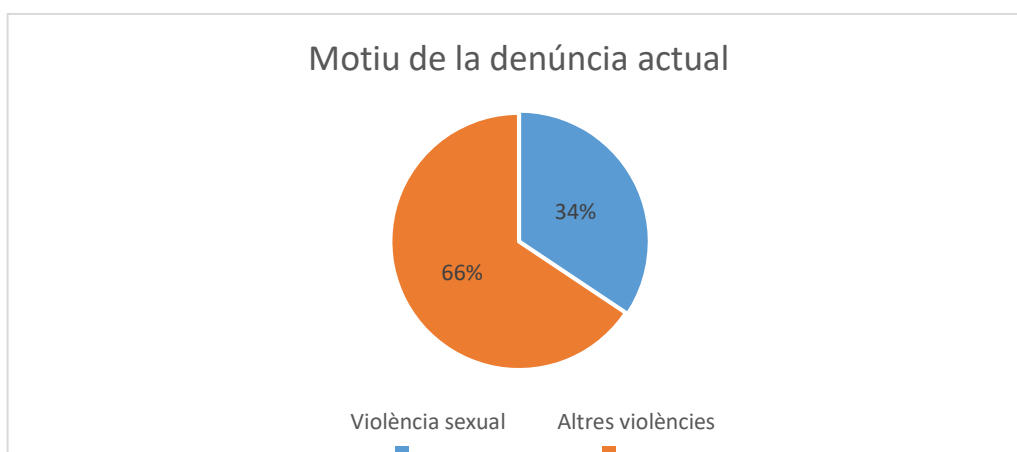
Gràfic 3. Denúncies prèvies

Gràfic 4: Número de denúncies prèvies en els 6 casos

Els motius d'aquestes denúncies prèvies corresponien: 1 maltractament psíquic, 1 maltractament físic i en 4 casos maltractament físic i psíquic.

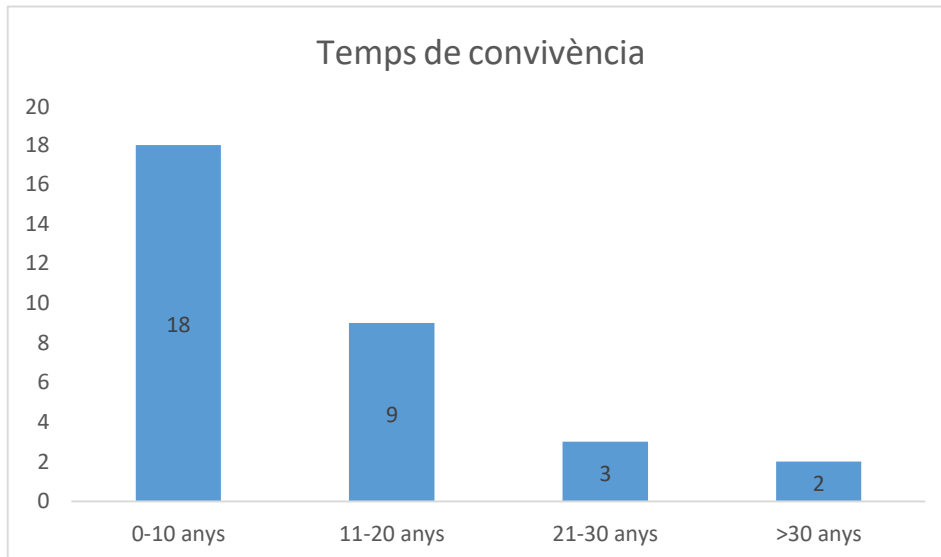
Pel que fa al motiu de la denuncia actual predomina la violència no sexual, tal i com es mostra en el gràfic 5.

Gràfic 5. Motiu de la denúncia actual (violència sexual vs altres violències).

6.4 Dades sobre la relació de parella

El temps de convivència de la relació de parella va ser de $14,2 \pm 13,5$ anys, que oscil·la entre relacions de menys d'un any i 44 anys. La distribució es mostra al gràfic 6.

Gràfic 6. Temps de convivència en intervals de 10 anys.

En el moment de l'exploració medicoforense, cap de les dones reconegudes mantenia convivència amb l'agressor.

6.5 Dades sobre la història de violència

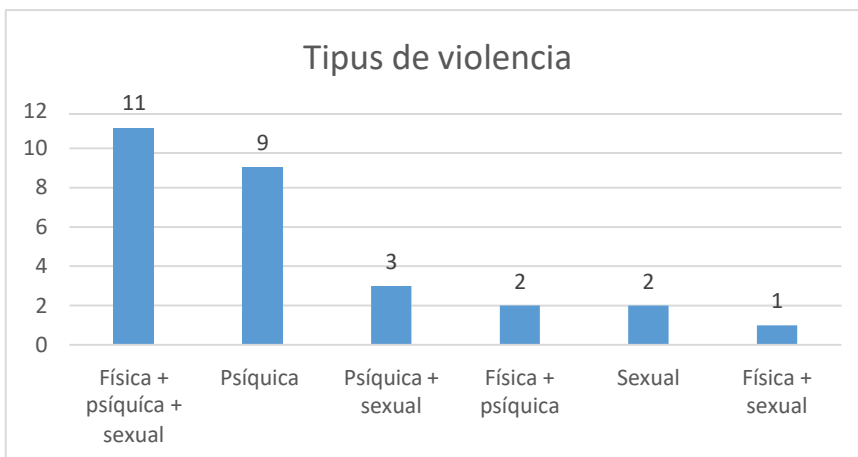
La dinàmica de la violència mantinguda durant la relació es va establir en 3 categories: controladora masclista, estructural generalitzada, i situacional. La distribució es mostra al gràfic numero 7.

Gràfic 7. Dinàmica de la violència de parella

El 40,6% de les dones (13 casos) van indicar l'existència de gelosia en la seva parella.

En el 87,5% (28 casos) de la mostra es va identificar algun tipus de violència al llarg de la relació. La distribució segons el tipus de violència es mostra al gràfic 8.

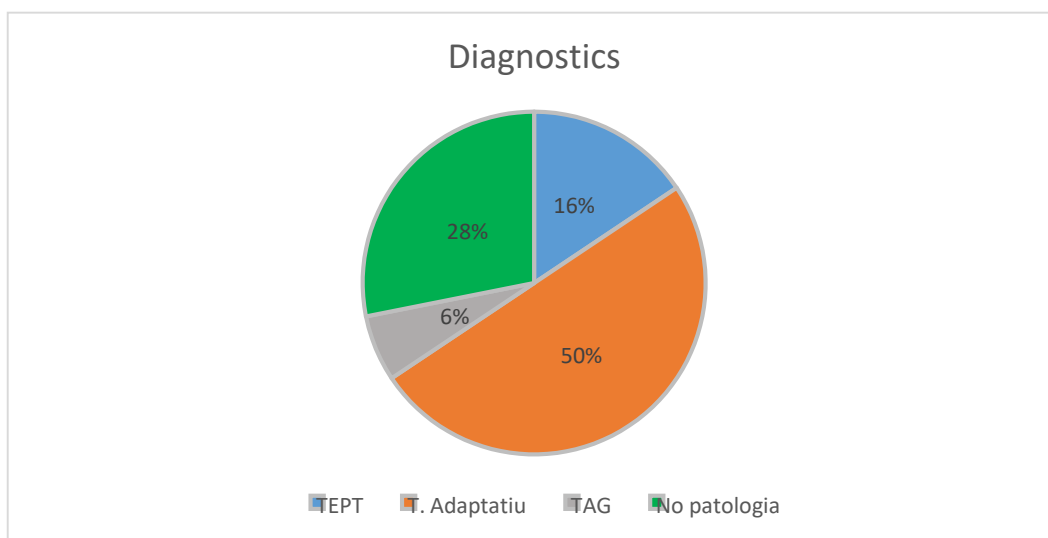
Gràfic 8. Tipus de violència expressada N=28

6.6 Dades sobre psicometria

En 6 (18,7%) dels casos es va realitzar alguna psicometria complementaria, de personalitat, simptomatologia o intel·ligència. Les proves administrades van ser: 2 Cuestionario de impacto del trauma, 2 Inventario clínico multiaxial de Millon IV, 1 Inventario de la personalidad de Morey, 1 Inventario clínico para adolescentes de Millon, 1 Test de intel·ligència no verbal. En un dels casos es van administrar 2 proves.

6.7 Dades de orientació diagnòstica/seqüeles

En 23 casos (71,8%) es va diagnosticar l'existència de seqüeles. Els diagnòstics es mostren el gràfic 9.

Gràfic 9: Seqüeles identificades (TEPT: trastorn d'estrès posttraumàtic; TAG:Trastorn d'ansietat generalitzada)

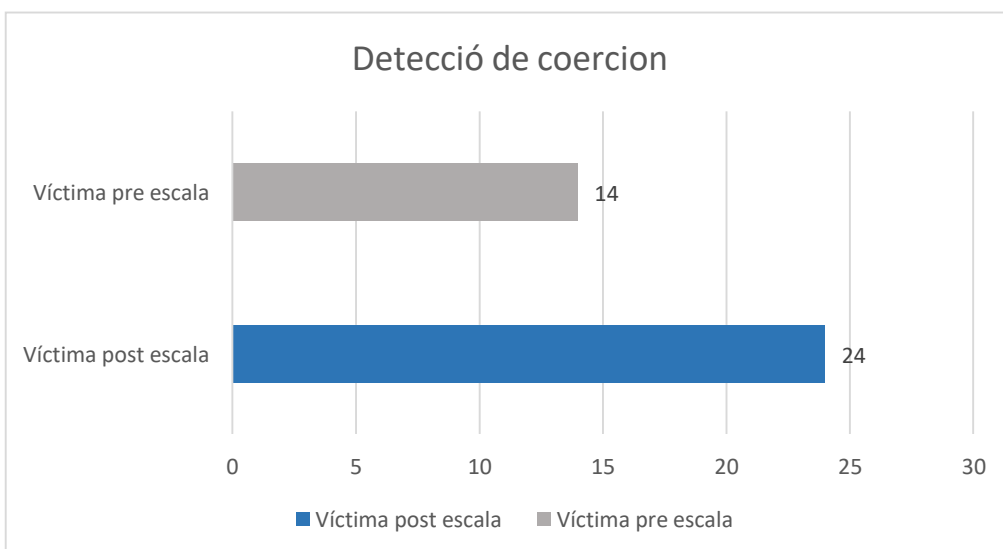
En el moment del reconeixement medicoforense, 20 (62,5%) dones seguien algun tipus de tractament: 6 (30%) d'elles rebien tractament psicològic; 3 (15%) farmacològic i 11 (55%) ambdós tractaments.

6.8 Resultats sobre l'aplicació de l'escala de coerció

L'escala SCIRS es va administrar en tots els casos (N=32).

En el context de l'exploració, l'abordatge o sondeig verbal de l' esfera sexual va generar malestar en 11 casos (34,3%). Pel que fa a l'escala, totes les dones van manifestar sentir-se còmodes un cop completada la seva administració.

Respecte la identificació de coerció per part de les víctimes, existeixen diferències abans i després de l'administració de l'escala, millorant-ne la seva apreciació en un 41,6%, gràfic 10.

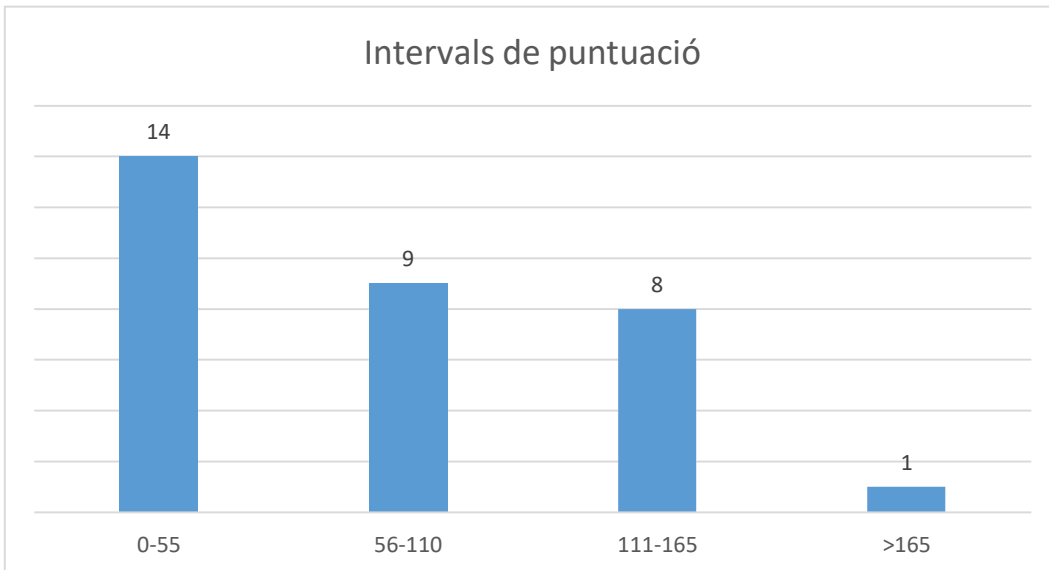

Gràfic 10. Identificació de coerció per les víctimes

L'escala administrada consta de 42 ítems. Cada ítem es valora en base a una puntuació de 0 a 5 punts, amb un valor màxim teòric de la escala de 220 punts.

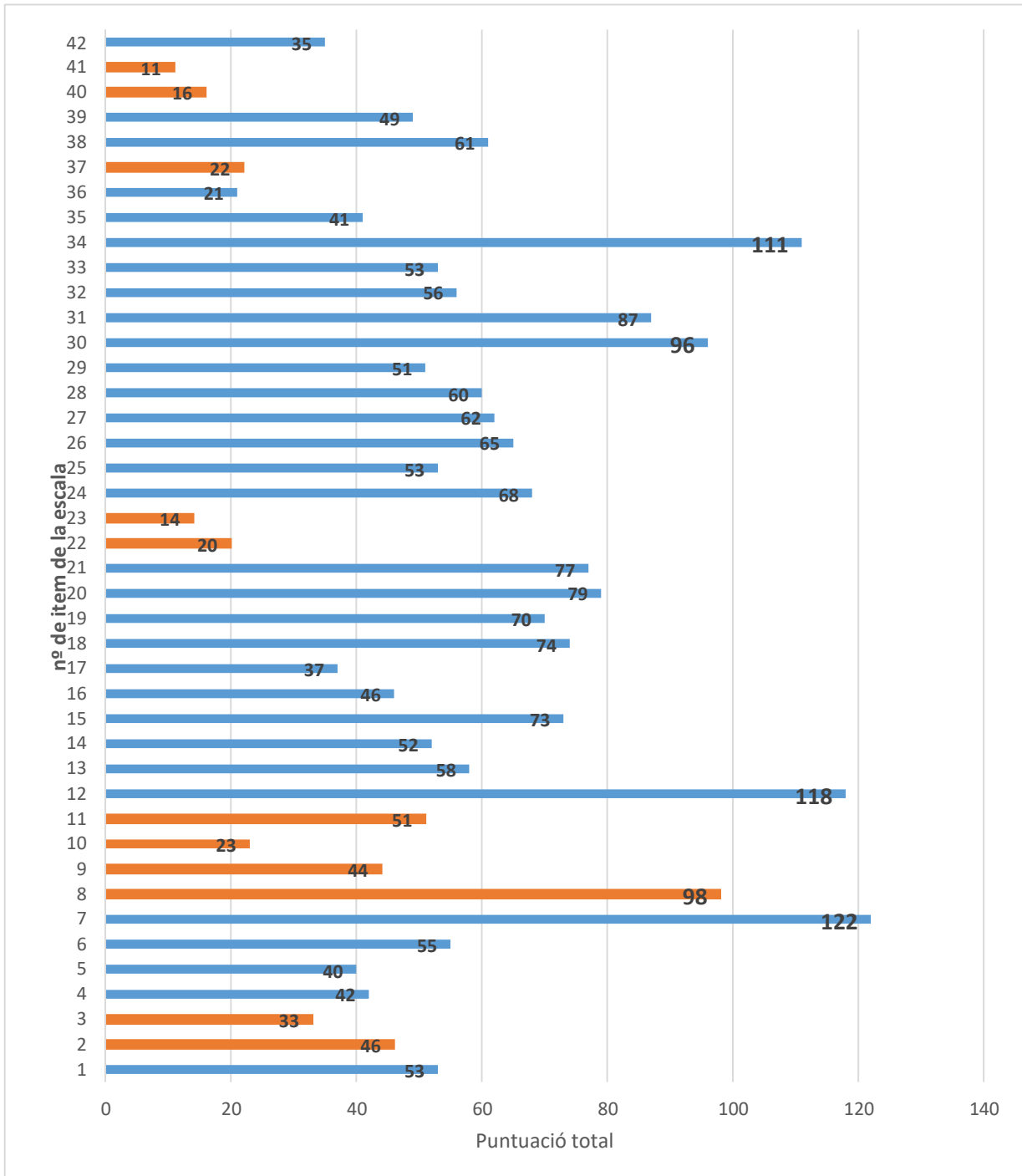
El rang de puntuacions obtingudes en la mostra va anar de 0 a 194 punts, sent la mitjana de puntuació $69,8 \pm 49,6$.

Si les puntuacions s'agrupen per intervals s'obté el següent gràfic.

Gràfic 11. Intervals de puntuació total en la escala de coerció (N=32)

En el gràfic següent es mostra la puntuació obtinguda en cadascun dels ítems de l'escala. S'indiquen en color taronja les puntuacions dels ítems que podrien tenir la qualificació de delictes segon el criteri facilitat per les Fiscals de la Secció de Violència Sobre la Dona de la Fiscalia Provincial de Barcelona per aquesta escala.

Gràfic 12. Puntuacions de cadascun dels ítems de l'escala

Descrivim els 5 ítems que obtenen una major puntuació, un d'ells (8) podria tenir la qualificació de delictes segon el criteri facilitat per les Fiscals.

-Ítem 7 (122 punts): mi pareja persistió en pedirme tener sexo con él, aunque sabía que yo no quería.

-Ítem 12 (118 punts): mi pareja me hizo sentir obligada a tener sexo con él.

-Ítem 34 (111 punts): mi pareja y yo tuvimos sexo, aunque yo no quería.

-Ítem 8 (98 punts): mi pareja me presionó para que tuviese sexo con él contra mi voluntad.

-Ítem 30 (96 punts): mi pareja insinuó que tener sexo con él era mi obligación o deber.

Els ítems de l'escala que poden tenir una consideració de delicte, es mostren en la taula següent indicant el número de dones que els van identificar.

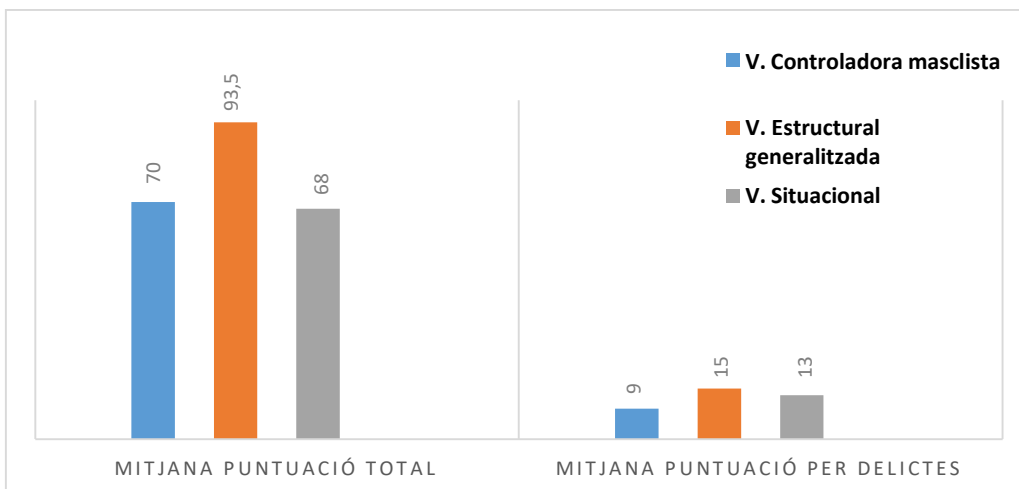
Tipus de possible delicte	Nº Ítem	nombre de casos n=32
Delicte contra la llibertat sexual	9	22 en algun ítem 8 en los dos ítems
	11	
Delicte contra la intimitat	37	10
Delicte d'amenaçes	2	19
	10	
	22	
	23	
	41	
Delicte de coaccions	2	25
	3	
	8	
	40	
	41	

Taula 2. Ítems considerats possibles delictes y nombre de casos

El 78% de dones de la mostra identifica algun tipus de conducta de coacció en la relació de parella i el 68,7% identifica conductes contra la llibertat sexual.

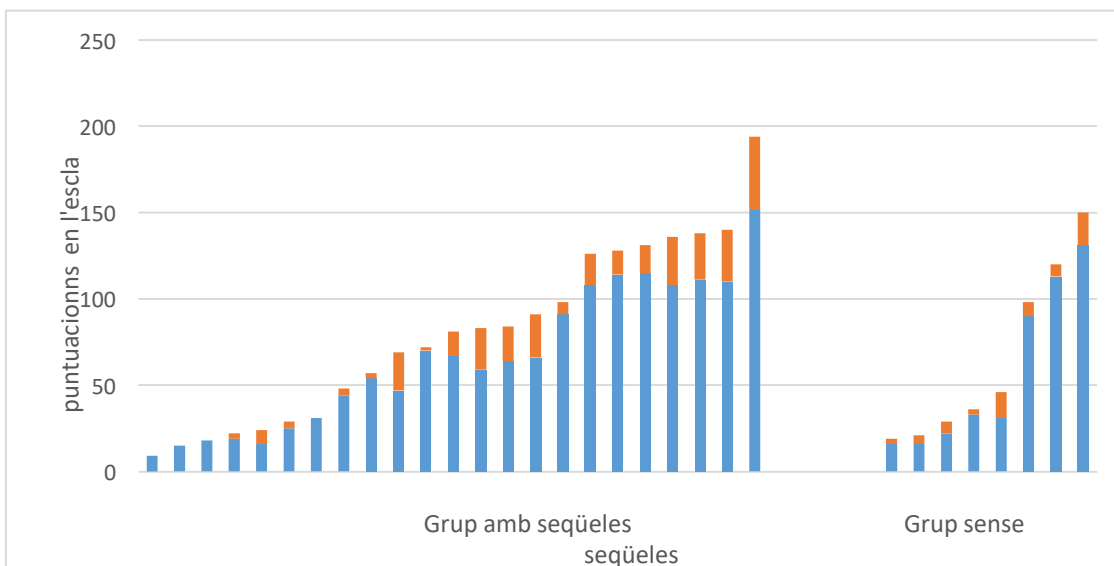
Solament 5 dones (15,6%) no van puntuar en cap dels ítems de possible conducta delictiva. En canvi, 9 dones (28%) van puntuar en dos tipus delictius, 7 dones (21,8%) en tres i quatre delictes i únicament 4 dones (12,5%) van puntuar en un sol tipus delictiu.

El grup de dones amb una dinàmica de violència estructural generalitzada mostren les mitjanes de puntuació més altes tant en l'escala total como en els ítems que podrien considerar-se delictes. Les puntuacions es mostren en el gràfic següent.

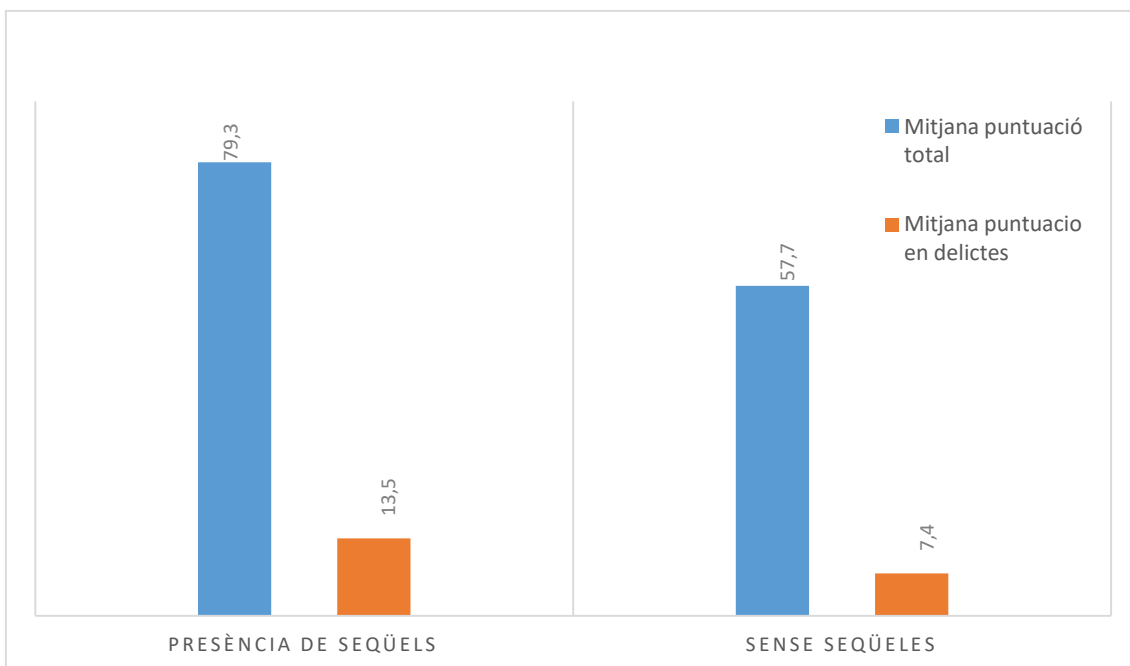

Gràfic 13. Puntuacions mitjanes de la mostra segons dinàmica de relació

El grup de dones amb seqüeles (N=23) mostren puntuacions més altes respecte a les que no tenien seqüeles, tant en puntuacions totals de l'escala total como en els ítems que podrien considerar-se delictes. Les puntuacions totals i les mitjanes es mostren en la gràfica 14 i 15 respectivament.

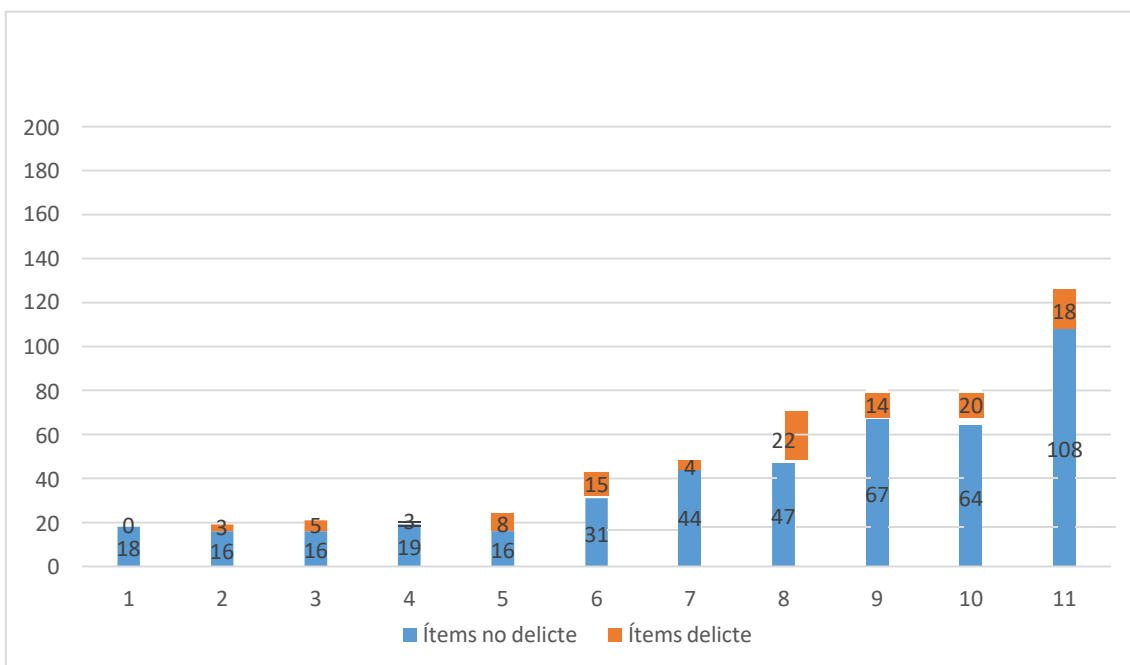

Gràfic 14. Puntuacions totals de l'escala i en possibles delictes (blau i taronja) respectivament segon la existència de seqüeles

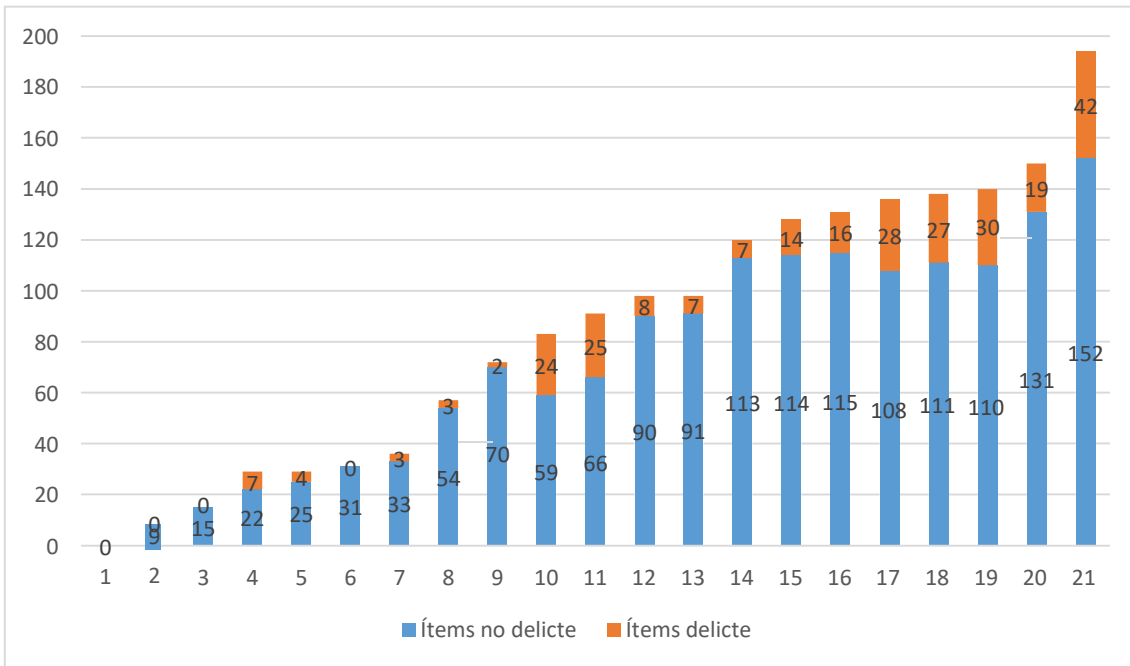

Gràfic 15. Presència de seqüeles i puntuacions mitjanes

El grup de dones que van a interposar denúncies per violència sexual mostren puntuacions més baixes en la escala respecte a les de les denúncies per violència no sexual, tal i com es mostra en els gràfics 16 i 17.

Gràfic 16. Puntuacions en denúncies per violència sexual (N=11)

Gràfic 17. Puntuacions en denúncies per violència no sexual (N=21)

En el grup de dones que identifiquen coerció sexual prèviament a l'administració de l'escala, la mitjana de puntuació va ser superior a aquelles que identificaven coerció únicament després de l'administració de l'escala (79,2±45,9 vs 58,7±48,5).

7 Conclusions

Malgrat les limitacions de l'estudi, la mostra de la que hem pogut disposar és reduïda i limitada a un conjunt de casos que no és representatiu de tot el conjunt de fets investigats pels Jutjats de Violència sobre la Dona de la ciutat de Barcelona, exposem les conclusions següents:

El perfil de la mostra va ser una dona de edat mitjana, amb estudis mitjans o universitaris, laboralment activa, de nacionalitat espanyola, sense antecedents psiquiàtrics, amb escàs consum de tòxics i que majoritàriament no havia interposat prèviament denuncia contra la parella.

El motiu de la denuncia i valoració forense va ser majoritàriament per una violència diferent a la sexual.

El tipus predominant eren parelles del mateix origen cultural, amb temps de relació molt variable i dinàmica de violència valorada de tipus controlador (predominant la masclista sobre l'estructural generalitzat) i en pocs casos situacional.

L'escala SCIRS ampliada que hem utilitzat ha estat un instrument autoaplicat, ben acceptat i amb el que les dones s'han sentit més còmodes que durant el sondeig verbal de l'esfera sexual. Ha servit en un número de casos significatiu per a què elles identifiquessin comportaments coercitius dels que prèviament a l'administració de l'escala no n'eren conscients.

L'escala ha permès detectar comportaments de coerció sexual en la majoria dels casos, fins i tot alguns possibles comportaments que podrien considerar-se o aproximar-se a fets delictius, independentment de què la denuncia fos per violència sexual o altre tipus de violència.

Hem obtingut puntuacions més altes en dones que presenten seqüeles; en les què identifiquen coerció prèviament a l'administració de l'escala; en els casos de dinàmica de violència de tipus estructural generalitzada, i en les dones amb una denuncia actual per violència diferent a la sexual.

Pel què fa a les característiques de l'escala aplicada, hem detectat que els ítems presenten un redactat de precisió terminològica que en ocasions comporta dificultats per a la distinció de matisos entre alguns de contingut similar, sent aquest un dels motius pels que proposem una escala alternativa.

L'exploració d'un àmbit tan íntim i sensible com el de la coerció sexual, es pot dur a terme mitjançant una anamnesi. Tot i això, el fet de poder disposar d'un instrument unificat i complementari en l'exploració de la violència de gènere permet oferir una situació més còmoda a la persona explorada, detectar un ventall més ampli de comportaments coercitius i facilitar aquesta detecció a professionals poc habituats en aquests tipus de reconeixements.

Hem intentat posar el focus i aprofundir en el fenomen de la coerció-coacció sexual en el nostre àmbit medicolegal i com diu Alphonse Bertillon, *només es veu allò que és mira i només es mira allò que és a la ment.*

8 Propostes

1. Incorporar l'exploració de la coerció i la coacció sexual de forma habitual en les exploracions medicoforenses.
2. Aquest treball de recerca així com la nostra pràctica diària en les entrevistes pericials, ens ha animat i empès a elaborar una nova escala per a la identificació i el cribratge d'actituds i comportaments de coerció en l'àmbit sexual de la relació de parella: *Escala per a l'exploració medicoforense de la coerció sexual*.

Els ítems que s'inclouen pretenen en primer lloc un sondeig el més directe possible sobre actituds i conductes de diferent graduació i freqüència, amb un intent d'incloure-hi el màxim ventall de possibilitats que es poden donar de forma més habitual.

En base a l'escala implementada a la mostra del nostre estudi, hem seleccionat els ítems que hem considerat més rellevants i més adaptats al nostre entorn sociocultural. També hem tingut en compte alguns ítems significatius d'altres escales que ens permeten ampliar la detecció i altres que amb el mateix mecanisme de coerció-coacció estan relacionats amb la sexualitat.

La idea és que la escala pugui ser autoaplicable i breu, en un intent de minimitzar la victimització. També hi ha la possibilitat de la opció heteroaplicada de forma completa, o de sondeig que faciliti l'exploració.

La proposta d'escala (veure annexos) consta de 21 ítems, amb quatre opcions de resposta que van de mai a sempre en un intent de graduar la freqüència de l'ítem. No es pretén fer una escala de mesura quantitativa si no qualitativa, ja que l'objectiu principal és la detecció dels possibles comportaments més que obtenir una puntuació final.

Hem elaborat un petit glossari (veure annex 10.6), a l'efecte d'unificar les explicacions relatives a algun terme/expressió durant la utilització de l'escala, d'auto o heteroaplicació.

9 Referències bibliogràfiques

- Agardh, A., Odberg-Pettersson, K i Östergren, P-O. (2011). Experiència de coacció sexual de risc entre estudiants universitaris d'Uganda. *BMC Salut Pública*, (11), 527. <http://dx.doi.org/10.1186/1471-2458-11-527>
- Agardh, A., Tumwine, G., Asamoah, B-O., Cantor-Graae, E. (2012) El sofriment invisible: coerció sexual, violència interpersonal i salut mental: un estudi transversal entre estudiants universitaris del sud-oest d'Uganda. *NLM*. <http://doi.org/10.1371/journal.pone.0051424>
- Bagwell-Gray, M-E., Messing, J-Th., Baldwin-White, A. (2015). Intimate Partner Sexual Violence: A Review of Terms, Definitions, and Prevalence. *Trauma, Violence & Abuse* (16). 316-335. <http://dx.doi.org/10.1177/1524838014557290>
- Bonneville, V. I Trottier, D. (2022) Gender Differences in sexual coercion perpetration: Investigating the role of alcohol-use and cognitive risk factors. *Journal of interpersonal violence* (37), 15-16.
- Buss, D.M. (2004). *The evolution of desire* (Rev. Ed.). New York: Basic Books.
- Cambridge Dictionary <https://cambridge.dictionary.org/es/diccionario/ingles-espanol>
- Cambridge Dictionary <https://cambridge.dictionary.org>
- Campbell, J-C. (1989) Women's responses to sexual abuse in intimate relationships. *Health Care for Women International* (19) 335-346
- Campbell, J-C., Soeken, K. (1999). Forced Sex and Intimate Partner Violence: Effects on Women's Risk and Women's Health. *Violence against women* (5). 1017-1035.
- Cedeno, R., Bohlen, J. (2022) Sexual Harassment and Prevention Training. *PubMed*. <http://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36508513/>
- Circular 1/2023, de 29 de març, de la Fiscalía General del Estado, sobre criterios de actuación del Ministerio Fiscal tras la reforma de los delitos contra la libertad sexual operada por la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de setembre.
- Código Penal (Última modificación 28 de abril de 2023). Ed. Ministerio de la Presidencia, Relaciones con Las Cortes y Memoria Democrática.
- Collins Dictionary <https://collinsdictionary.com/es/diccionario/ingles-espanol>
- Collins Dictionary <https://collinsdictionary.com>
- Consejo Médico Forense. Comité Científico-Técnico. *Protocolo de Valoración Forense urgente del riesgo de Violencia de Género (2020)*. Ministerio de Justicia.
- Consejo Médico Forense. Comité Científico-Técnico. *Protocolo de Actuación médico-forense ante la violencia sexual en los Institutos de Medicina Legal y Ciencias Forenses (2021)*. Ministerio de Justicia.
- Convenio del Consejo de Europa sobre Prevención y Lucha contra la Violencia contra las Mujeres y la Violencia Doméstica ("Convenio de Estambul")

- (2011). Ed. Council of Europe Treaty Series (Núm. 210)
- Cruz de la, M-Á. (2017). *Factores predictores del impacto psicopatológico en víctimas de agresión sexual*. Tesis doctoral Col. Premio de la Delegación del Gobierno para la Violencia de Género a tesis Doctorales sobre Violencia de Género. Centro de Publicaciones del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Declaration on the Elimination of Violence against Women (23 February 1994)
Resolution adopted by The general Assembly United Nations
- Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género (2019) *Macroencuesta de Violencia contra la Mujer*. Ministerio de Igualdad.
- Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género (2019) *Resumen ejecutivo de la Macroencuesta de Violencia contra la Mujer 2019*. Ministerio de Igualdad.
- Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans <http://dle.iec.cat>
- Diccionario Real Academia Española <https://dle.rae.es>
- Dokkedahl, S., Niels Kok, R., Murphy, S., Kristensen, T-R., Bech-Hansen, D i Elklit, A. (2019). El subtipus psicològic de la violència de parella i el seu efecte sobre la salut mental: protocol per a una revisió sistemàtica i metaanàlisi. *Syst Rev* (8), 198. <http://dx.doi.org/10.1186/s13643-019-1118-1>
- European Union Agency for Fundamental Rights (2020). *Violencia de género contra las mujeres: una encuesta a escala de la UE. Resumen de las conclusiones*.
- Escuela Andaluza de Salud Pública. Unidad de Apoyo a la Investigación. *Catálogo de Instrumentos para cribado y frecuencia del maltrato físico, psicológico y sexual*.
- Farris, C., Treat, T.A., Viken, R.J., McFall, R.M. (2007). Sexual coercion and the misperception of sexual intent. *Clin Psychol Rev* (28). 48-66. <http://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.03.002>
- Fattah, K-N., Camellia, S. (2020). Gender Norms and Beliefs, and Men's Violence Against Womwn in rural Bangladesh. *Journal of Interpersonal Violence* (35). 771-793. <http://dx.doi.org/10.1177/0886260517690875>
- Finkelhor, D., Yllo, K. (1985). *License to rape*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Fuertes Martín, A., Ramos Vergeles, M. I Fernández Fuertes, A. A. (2007) La coerción sexual en las relaciones de los y las adolescentes y jóvenes: naturaleza del problema y estrategias de intervención. *Apuntes de Psicología* (25), 341-356.
- Garrido-Macias, M., Valor-Segura, I., Expósito, F. (2022). Women's Experience of Sexual Coercion and Reactions to Intimate Partner Sexual Violence. *Journal of Interpersonal Violence* (37) 11-12. <http://doi.org/10.1177/0886260520980394>
- Gassó, A.M., Gómez-Durán, E. (2021). Psychopathological profile of sexting coercion perpetrators. *Revista Española de Medicina Legal* (47) 157-163. <http://doi.org/10.1016/j.reml.2021.02.004>

- Gleason, W.J. (1993). Mental Disorders in Battered Women: An Empirical Study. *Violence and Victims* (8) 53-68
- Goetz, A-T Shackelford, T-K. (2004). Sexual Coercion in Intimate Relationship Scale. *Violence Vict.* (19). 541-556.
- Goetz, A-T., Shackelford, T-K. (2006). Sexual Coercion in Intimate Relationship: A Comparative Analysis of the Effects of Women's Infidelity and Men's Dominance and Control. *Arch Sex Behav* (38). 226-234. <http://dx.doi.org/10.1007/s10508-008-9353-x>
- Grupo de expertas y expertos del Consejo General del Poder Judicial en materia de Violencia Doméstica y de Género. (2018). *Guía de buenas prácticas para la toma de declaración de víctimas de violencia de género*. Consejo General del Poder Judicial.
- Guía del sistema de acción y coordinación en casos de violencia de género en España (Julio 2019). Pacto de Estado contra la violencia de género. Ministerio de la Presidencia, Relaciones con Las Cortes e Igualdad.
- Gurvinder, K., Bhugra, D. (2013). Sexual violence against women: Understanding cross-cultural intersections. *Indian Journal of Psychiatry* (55). <http://doi.org/10.4103/0019-5545.117139>
- Güvenç, R., Hacıoglu, M., Yildirim, E-A. (2022). Reliability and Validity of Turkish Version of Sexual Coercion in Intimate Relationships Scale. *Arch Neuropsychiatry* (59) 151-157. <http://doi.org/10.29399/npa.27887>
- He, S., Tsang, S., Li, C. A. (2013) Revision of the Sexual Coercion in Intimate Relationship Scale for Young Adults in China. *Violence and Victims* (28) 483-495
- Heise, L., Moore, K i Toubia, N. (1995). Defining "coercion" amb "consent" cross-culturally. *Siecus Report* (24). 12-14.
- Hernández González, E., i González Méndez, R. (2009). Coerción sexual, compromiso y violencia en las relaciones de pareja de los universitarios. *Escritos de Psicología* (2). 40-47.
- Holmes, T.H. i Rahe, R.H. (1967). Social adjustment rating scale. *Journal of Psychosomatic Research*, 11, 213-218.
- Jenkins, B-D., Le Grand, A-M., Golding, J.M., Lynch, K.R., Wolbert, G. (2021). The Impact of Threat Type and Prior Abuse History on Perceptions of Intimate Partner Sexual Coercion. *Violence Against Women* (27) 1566-1585. <http://doi.org/10.1177/1077801220952169>
- Johnson, M.P. (2006). Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, 12. 1003-1018. <http://dx.doi.org/10.1177/1077801206293328>
- Johnson, M.P. (2008). *A typology of domestic violence: Intimate terrorism, violent resistance and situational couple violence*. Boston: Northeastern University Press.
- Jonhson, M.P. (2011). Gender and types of intimate partner violence: A response to an anti-feminist literature review. *Agression and Violent Behavior*, 16, 289-296. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2011.04.006>

- Ley 4/2015 de 27 de abril del Estatuto de la víctima del delito (BOE 28 d'abril de 2015)
- Ley Orgánica 1/2004, de 28 de Diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género (BOE de 29 de desembre de 2004)
- Ley Orgánica 10/2022 de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual (BOE de 7 de setembre de 2022)
- Ley 17/2020 de 22 de diciembre de modificación de la Ley 5/2008, del derecho de las mujeres a erradicar la violencia machista (BOE de 13 de gener de 2021. Comunidad Autónoma de Cataluña)
- Loinaz, I., Echeburúa, E., Ortiz-Tallo, M., Amor, P-J. (2012). Propiedades psicométricas de la Conflict Tactics Scales (CTS-2) en una muestra española de agresores de pareja. *Psicothema* (24) 142-148
- Lopes, G-S., Holanda, L-C, DeLecce, T., Holub, A-M., Shackelford, T.K. (2018). *Journal of Interpersonal Violence* (1) 23. <http://doi.org/10.1177/0886260518821458>
- López Gutiérrez, J., Sánchez Jiménez, F., Herrera Sánchez, D., Martínez Moreno, F., Rubio García, M., Gil Pérez, M-V., Santiago Orozco, A-M., Gómez Martín, M-A. (2021) *Informe sobre delitos contra la libertad e indemnidad sexual*. Ministerio del Interior
- McClinton Apollis, T., Jonas, K., Beauclair, R., Lombard, C., Duby, Z., Cheyip M., Maruping, K., Dietrich, J i Mathews, C. (2021). Debut sexual precoç i efectes sobre el benestar entre els adolescents i les dones joves sud-africanes de 15 a 24 anys. *Int J Salut sexual* (34). 242-253. <http://dx.doi.org/10.1080/19317611.2021.1979162>
- Mehra, D., Agardh, A., Stafström i Östergren, P-O. (2014). El consum d'alcohol està associat a la coacció sexual entre els estudiants universitaris d'Uganda?: un estudi transversal. *Reprod Salut* (14). 7. <http://dx.doi.org/10.1186/1742-4755-11-7>
- Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. (2018). *Percepción social de la violencia sexual*. Centro de Publicaciones.
- Pastor Bravo, M., Doménech Rubio, M., Ródenas Pérez, J. (2020) Protocolo de actuación en la UNiudad de Valoración Forense Integral de Violencia de Género. Una nueva propuesta de trabajo. *Boletín Galego de Medicina Legal e Forense* (27)
- Plichta, S.B., Abraham, C. (1996) Violence and gynecologic health in women <50 years old. *AM J Obstet Gynecol* (174) 903-907.
- Prevalence of Sexual Violence Victimization (Lifetime and 12-month, All Forms) (2016-2017) *Report on Sexual Violence*.
- Próspero, M., Fawson, P. (2010). Sexual Coercion and Mental Health Symptoms Among Heterosexual Men: The Pressure to Say "Yes". *American Journal of Men's Health* (2) 98-103. <http://dx.doi.org/10.1177/1557988308330106>
- Protocol Marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masculistes* (2022). Departament d'Igualtat i Feminismes.
- Protocolo médico-forense de valoración urgente del riesgo de violencia de género* (2011). Ministerio de Justicia.

- Protocolos Medicoforenses de valoración del Riesgo de Violencia de Género de 2011 y 2020. Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género. Ministerior de Justicia.
- Pueyo, A.-A., Nguyen Vo, T., Rayó Bauza, A., Redondo Illescas, S. (2020). *Análisis empírico integrado y estimación cuantitativa de los comportamientos sexuales violentos (no consentidos) en España. Violencia sexual: una síntesis estimativa*. Ministerio del Interior.
- Real Decreto 296/1996 de 23 de febrer pel què s'aprova el Reglamento Orgánico del Cuerpo de Médicos Forenses.
- Shackelford, T-K., Goetz, A-T. (2004). Men's Sexual Coercion in Intimate Relationships: Development and Initial Validation of the Sexual Coercion in Intimate Relationships Scale. *Violence and Victims*. (19) 541-556
- Siendones, R., Perea-Milla, E., Arjona, J.L., Agüera, C., Rubio, A., Molina, M. (2002) Violencia doméstica y profesionales sanitarios: conocimientos, opiniones y barreras para la infradetección. *Emergencias*, 14, 224-232.
- Snead, A. L i Babcock, J. C. (2019). Differential Predictots of Intimate Partner Sexual Coercion Versus Physical Assault Perpetration. *J Sex Agress* (25). 146-160. <http://dx.doi.org/10.1080/13552600.2019.1581282>
- Starratt, V-G., Goetz, A-T., Shackelford, T-K., McKibbin, W.F., Stewart-Williams, S. (2008) Men's Partner-Directed Insults and Sexual Coercion in Intimate Relationships. *J Fam Viol* (23) 315-323. <http://doi.org/10.1007/s10896-008-9153-z>
- Tamarit Sumalla, J.M., Romero Seseña, P., Arantegui Arráez, L., Aizpitarte, A. (2023) How Criminal Is It to rape a Partner According to the Justice System? Analysis of Sentences in Spain (2015-2022). *European Journal on Criminal Policy and Research (Open Access)*
- Trister, K., Perrin, A., Clough, Viiller i Glass, N.E. (2020). Correlacions de la coacció reproductiva entre dones universitàries en relacions abusives: dades de referència de l'estudi de seguretat universitària. *Journal of the American College* (70). 1204-1211. <http://dx.doi.org/10.1080/07448481.2020.1790570>
- Ufuk Sezgin, A., Punamäki, R-L. (2020). Impactes del matrimoni precoç i l'embaràs adolescent en la salut mental i somàtica: el paper de la violènciade parella. *Arxiu de Salut Mental de la Dona* (2), 155-166. <http://dx.doi.org/10.1007/s00737-019-00960-w>
- Understanding and addressing violence against women. Sexual violence (2012) World Health Organization. Pan American Health Organization.
- Varma, D., Chandra, P-S., Thomas, T., Carey, M-P. (2007). Violència de parella íntima i coerció sexual entre dones embarassades a l'Índia: relació amb la depressió i el trastorn d'estrès posttraumàtic. *HHS Public Access* (102) 227-235. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jad.2006.09.026>
- Waldner, L. K., Vaden-Goad, L., Sikka, A. (1999). Sexual coercions in India: An exploratory analysis using demographic variables. *Archives of Sexual Behavior*, 28, 523-538.
- Walker, L-E.(2018). *Evaluación de mujeres agredidas*. Nova Southeastern

University.

- Waltermaurer, E. (2005). Measuring intimate partner violence (IPV)- You may only get what you ask for. *Journal of Interpersonal Violence*, 20. 501-506.
- Webster, D., Glass, N. (2008) The Danger Assessment Validation of a Lethality Risk Assessment Instrument for Intimate Partner Femicide. *Journal of Interpersonal Violence* (agost)
- Weaver, T.L., Kelton, K., Riebel, J. (2021). La relació entre els recursos de les dones i la qualitat de vida relacionada amb la salut en una mostra de dones víctimes de violència de parella. *HHS Public Access* (4) 565-578. <http://dx.doi.org.10.1080/01488376.2020.1859433>
- Witte, S. S., Filippone, P., Ssewamala, F. M., Nabunya, P., Bahar, O-S, Mayo-Wilson Jennings, L., Namuwongw, F., Damulira, Ch., Tozan, Y., Kiyingi, J., Nabayinda, J., Mwebembezi, A., Kagaayi, J i McKay, M. (2022) PrEP. Acceptability and initiation among womwn engaged in sex work in Uganda: Implications for HIV prevention. *Medicina Clínica*, 44 febrer 2022; 101278. Publicat on line 28/01/2022.

10 Annexos

10.1 Full de recollida de dades

Actuació:

Dades Personals

1. Edat:

2. Treball o activitat:

3. Estudis

01 Sense estudis

02 Bàsics

03 FP-Batxillerat

04 Universitaris

99 No dades.

4. País d'origen: estranger o no

01 Espanya

02 Estranger. País:

99 No dades

5. Temps de residència (anys):

6. Fills:

7. Estat civil legal

01 Solter

02 Casat

03 Separat-divorciat

04 Viduïtat

99 No dades

Expedient

8. Existeixen denúncies prèvies contra la mateixa parella i número

- 01 No denúncies prèvies
- 02 Denúncies prèvies agressió psíquica
- 03 Denúncies prèvies agressió física
- 04 Denúncies prèvies agressió sexual
- 05 Denúncies mixtes
- 99 No dades

9. Número denúncies prèvies per motiu sexual:

10. Motiu de la denúncia actual

- 01 No per violència sexual
- 02 Violència sexual.

11. Tipus de violència sexual denunciada:

Relació amb l'investigat

12. Tipus de relació en el moment de la denúncia

- 01 Nuviatge
- 02 Parella de fet
- 03 Matrimoni
- 99 No dades.

13. Àmbit cultural de la relació o parella denunciada

- 01 Espanya
- 02 Estrangera País
- 99 No dades

14. Temps de relació:

15. Situació que manté actualment amb la parella

- 01 No relació de parella
- 02 Relació de parella

Anamnesi i exploració

16. Dinàmica de la relació

- 01 Estructural masclista
- 02 Estructural generalitzada (T personalitat, consum de tòxics...)
- 03 Situacional/ reactiva a resolució de problemes
- 99 No dades

17. Existència de gelosia

- 01 Si
- 02 No
- 99 No dades

18. Tipus de violència apreciada a l'exploració

- 01 Psíquica
- 02 Física
- 03 Sexual
- 99 No dades

19. S'aprecia coerció/coacció en el relat

- 01 Si
- 02 No

20. La víctima identifica la coerció/coacció abans de passar l'escala

- 01 Si
- 02 No

21. La víctima identifica la coerció/coacció després de passar l'escala

- 01 Si

02 No

22. Psicometria

01 Si

02 No

23. Proves:

24. Diagnòstic principal/seqüeles de la víctima:

25. Tractament

01 Psicològic

02 Farmacològic

03 Ambdós

99 No dades

26. Genera mal estar l'exploració de l'àmbit sexual (dada de l'observació clínica)

01 Si

02 No

27. ¿Es troba còmoda amb l'escala?

01 Si

02 No

Antecedents mèdics

28. Discapacitat/ problemes físics

01 Si

02 No

29. Diagnòstic:

30. Discapacitat/problemes/psíquics

01 Si

02 No

31. Diagnòstic:

32. Consum de drogues durant el període de relació per part de la víctima

01 Si

02 No

33. Tipus de drogues

01 Tabac

02 Alcohol

03 Cànnabis

04 Heroïna

05 Cocaïna

06 Psicoestimulants

07 Psicofàrmacs

08 Altres

09 Policonsum

99 Sense dades

34. Antecedents de vivència de maltractament físic/psíquic en contextos diversos

01 Si

02 No

35. Antecedents de violència sexual o abús previ (altres parelles o altre context)

01 Si

02 No

36. Altres comportaments de coacció que no es troben dins l'escala:

10.2 Escala del proyecto d'investigació (SCIRS modificada):

Escala de coacción sexual en las relaciones íntimas

Instrucciones: La sexualidad es una parte importante de las relaciones amorosas y a veces puede ser una fuente de conflicto. Sus respuestas sinceras a las siguientes preguntas contribuirán profundamente a lo que se sabe sobre la sexualidad en las relaciones amorosas, y puede ayudar a que las parejas mejoren los aspectos sexuales de sus relaciones. Comprendemos que algunas de las preguntas puedan ser incómodas de responder, pero tenga en cuenta que sus respuestas serán confidenciales.

A continuación, hay una lista de actos que pueden ocurrir en una relación amorosa. Por favor, use la siguiente escala para indicar CON QUÉ FRECUENCIA, durante toda la relación, han ocurrido estos actos en su relación amorosa actual. Escriba el número que representa mejor su respuesta en el espacio en blanco a la izquierda de cada acto.

0= El acto NO ocurrió durante la relación

1= El acto ocurrió 1 vez durante la relación

2= El acto ocurrió 2 veces durante la relación

3= El acto ocurrió de 3 a 5 veces durante la relación

4= El acto ocurrió de 6 a 10 veces durante la relación

5= El acto ocurrió 11 O MÁS veces durante la relación

__1. Mi pareja insinuó que retendría los beneficios de que dependo si no tenía sexo con él.

__2. Mi pareja amenazó con retenerme los beneficios de que dependo si no tenía sexo con él.

__3. Mi pareja retuvo los beneficios de que dependo para hacerme tener sexo con él.

__4. Mi pareja insinuó que me daría regalos u otros beneficios si tenía sexo con él.

- ___5. Mi pareja me dio regalos u otros beneficios para que me sintiese obligada a tener sexo con él.
- ___6. Mi pareja me recordó los regalos u otros beneficios que me había dado para que me sintiese obligada a tener sexo con él.
- ___7. Mi pareja persistió en pedirme tener sexo con él, aunque sabía que yo no quería.
- ___8. Mi pareja me presionó para que tuviese sexo con él contra mi voluntad.
- ___9. Mi pareja inició sexo conmigo mientras yo estaba inconsciente (por ejemplo: estaba dormida, embriagada, o bajo medicación) y continuó contra mi voluntad.
- ___10. Mi pareja amenazó con forzarme físicamente a tener sexo con él.
- ___11. Mi pareja me forzó físicamente a tener sexo con él.
- ___12. Mi pareja me hizo sentir obligada a tener sexo con él.
- ___13. Mi pareja insinuó que tendría sexo con otra mujer si yo no tenía sexo con él.
- ___14. Mi pareja me amenazó con tener sexo con otra mujer si yo no tenía sexo con él.
- ___15. Mi pareja me explicó que otras parejas tienen sexo más que nosotros, para hacerme sentir que debería tener sexo con él.
- ___16. Mi pareja insinuó que podría buscar una relación de larga duración con otra mujer, si yo no tenía sexo con él.
- ___17. Mi pareja amenazó con buscar una relación de larga duración con otra mujer, si yo no tenía sexo con él.
- ___18. Mi pareja insinuó que, si yo estuviese verdaderamente comprometida con él, tendría sexo con él.
- ___19. Mi pareja me dijo que, si yo estuviese verdaderamente comprometida con él, tendría sexo con él.
- ___20. Mi pareja insinuó que, si yo le amase, tendría sexo con él.
- ___21. Mi pareja me dijo que, si yo le amase, tendría sexo con él.
- ___22. Mi pareja me amenazó con usar la violencia contra mí, si yo no tenía

sexo con él.

___23. Mi pareja me amenazó con usar la violencia contra alguien o algo querido per mí, si yo no tenía sexo con él.

___24. Mi pareja insinuó que otras mujeres estaban interesadas en tener una relación con él, para que yo tuviera sexo con él.

___25. Mi pareja me dijo que otras mujeres estaban interesadas en tener una relación con él, para que yo tuviera sexo con él.

___26. Mi pareja insinuó que otras mujeres estaban interesadas en tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.

___27. Mi pareja me dijo que otras mujeres estaban interesadas en tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.

___28. Mi pareja insinuó que otras mujeres estaban dispuestas tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.

___29. Mi pareja me dijo que otras mujeres estaban dispuestas tener sexo con él, para que yo tuviera sexo con él.

___30. Mi pareja insinuó que tener sexo con él era mi obligación o deber.

___31. Mi pareja me dijo que tener sexo con él era mi obligación o deber.

___32. Mi pareja insinuó que lo estaba engañando, en un esfuerzo por hacerme tener sexo con él.

___33. Mi pareja me acusó de estar engañándolo, en un esfuerzo por hacerme tener sexo con él.

___34. Mi pareja y yo tuvimos sexo, aunque yo no quería.

___35. Mi pareja me obligó a hacer algo que yo no encontré apropiado sexualmente.

___36. Mi pareja me mostró o me hizo mirar una foto o video pornográfico, aunque yo dije que no quería.

___37. Mi pareja tomó una foto/video de mí en ropa interior, desnuda o durante el sexo, sin mi consentimiento.

___38. Mi pareja insinuó que terminaría nuestra relación si no tenía sexo con él.

___39. Mi pareja amenazó con terminar nuestra relación si no tenía sexo con él.

___40. Mi pareja insinuó que rompería la privacidad de nuestra vida sexual con mis familiares si no tenía sexo con él.

___41. Mi pareja amenazó con romper la privacidad de nuestra vida sexual con mis familiares si no tenía sexo con él.

___42. Mi pareja me animó a beber alcohol y usar otras sustancias para tener sexo conmigo, aunque sabía que yo no quería.

Observaciones del investigador:

10.3 Consentiment informat. Escala de coacción sexual en las relaciones íntimas

COACCION SEXUAL EN LA VIOLENCIA DE GENERO: UTILIDAD DE LA SEXUAL COERCION IN INTIMATE RELATIONSHIPS SCALE (SCIRS) EN LAS VALORACIONES MEDICOFORENSES (Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada N° CEJ023/22/000019).

Por favor, lea con detalle este documento de CONSENTIMIENTO antes de decidirse a participar en este estudio.

El objetivo de esta investigación es la adaptación de un cuestionario sobre conductas y situaciones que pueden darse en las relaciones íntimas de pareja. Le vamos a pedir que conteste una serie de preguntas de la forma más ajustada y sincera posible. La encuesta tiene una duración de unos 15 minutos aproximadamente y vamos a estar a su disposición para cualquier duda o aclaración.

Le informamos que no existen riesgos de ningún tipo en su participación y que no está prevista ninguna compensación derivada de la misma.

Si se decide a participar, su identidad no se dará a conocer y se mantendrá confidencial. Solo los miembros del equipo de investigación tendrán acceso a los datos del proyecto.

Los investigadores mantendrán este consentimiento en lugar seguro y se destruirá una vez finalizada la investigación. Cuando el estudio se haya completado y analizados los datos, toda la base de datos será anonimizada y puesta a disposición del resto de investigadores interesados.

La participación en este estudio es completamente voluntaria. No existe ninguna penalización en caso de no participar.

Usted tiene el derecho de retirarse o desistir en cualquier momento sin tener que dar ninguna explicación y sin consecuencias negativas, solo nos lo tiene que comunicar por cualquier medio. Si así lo desea puede ejercer sus derechos reconocidos por el reglamento europeo de protección de datos personales. También tiene derecho a presentar reclamación frente a la Autoridad Catalana

de Protección de Datos a través del siguiente enlace

<https://apdcat.gencat.cat/ca/contacte>

Una vez leída toda la información sobre el proyecto de investigación y teniendo la oportunidad de plantear todas las preguntas y dudas oportunas, doy mi consentimiento para participar en el presente estudio.

Nombre y apellidos del participante:

Firma y fecha:

Nombre y apellidos del investigador:

Firma y fecha:

10.4 Proposta d'escala de coerció, versió en castellano

Escala para la exploración médico forense de la coerción sexual

Instrucciones: La sexualidad es una parte importante de las relaciones entre las personas y a veces un motivo de conflicto. A continuación, le haremos una serie de preguntas relacionadas con su experiencia y conducta sexual vivida a lo largo de toda la relación con la pareja denunciada. Esta información formara parte de nuestra valoración pericial.

¿Está de acuerdo en contestar las siguientes cuestiones que se le plantean?

Sí No

Si ha marcado SI y está de acuerdo, le pedimos que conteste de forma lo más sincera posible.

Por favor, indique CON QUE FRECUENCIA, durante la relación con la pareja denunciada han sucedido los siguientes actos. Marque la opción que mejor representa su respuesta.

N) Nunca A) A veces F) Frecuentemente S) Siempre

Nombre y apellidos:

Fecha administración:

Localidad:

Nº	ÍTEM	Nunca	A veces	Frecuentemente	Siempre
1	Mi pareja me presionó para tener sexo con él contra mi voluntad	N	A	F	S
2	Mi pareja tuvo sexo conmigo cuando yo estaba inconsciente o bajo los efectos del alcohol o de las drogas	N	A	F	S
3	Mi pareja me amenazó con quedarse o no facilitarme los recursos materiales (dinero, objetos, documentos) de los cuales dependía si no tenía sexo con él	N	A	F	S
4	Mi pareja me animó a beber alcohol o consumir drogas para tener sexo conmigo, aunque sabía que yo no quería	N	A	F	S
5	Mi pareja me dijo que tendría sexo con otra mujer si no tenía sexo con él	N	A	F	S
6	Mi pareja me forzó físicamente para tener sexo con él	N	A	F	S
7	Mi pareja me fotografió o grabó sin mi consentimiento en actitud íntima (ropa interior, desnuda, practicando sexo)	N	A	F	S
8	Mi pareja se quedó con los recursos materiales (dinero, objetos, documentos) si no tenía sexo con él	N	A	F	S
9	Mi pareja me amenazó con forzarme físicamente a tener sexo con él	N	A	F	S
10	Mi pareja me acusó de infidelidad o engaño para tener sexo con él	N	A	F	S
11	Mi pareja me obligó a realizar actos sexuales que no disfrutaba o no me gustaban	N	A	F	S
12	Mi pareja insistió en que me quedara embarazada	N	A	F	S
13	Mi pareja me amenazó con usar la violencia contra mi si no tenía sexo con él	N	A	F	S
14	Mi pareja insinuó en divulgar aspectos de nuestra vida sexual (a familiares, conocidos, redes sociales)	N	A	F	S
15	Mi pareja me obligó a tener relaciones sexuales sin preservativo u otro método anticonceptivo	N	A	F	S
16	Mi pareja me amenazó con hacer daño a alguien o a algo querido por mi si no tenía sexo con él	N	A	F	S
17	Mi pareja insistió en que abortara	N	A	F	S
18	Mi pareja me acusó de ser incapaz de satisfacerle sexualmente	N	A	F	S
19	Mi pareja me dijo que tener sexo con él era una obligación o deber	N	A	F	S
20	Mi pareja me amenazó con divulgar aspectos de nuestra vida sexual (a familiares, conocidos, en redes sociales)	N	A	F	S
21	Mi pareja retiró el preservativo durante la relación sexual sin mi consentimiento	N	A	F	S

10.5 Proposta d'escala de coerció, versió en català

Escala per a l'exploració medicoforensa de la coerció sexual

Instruccions: La sexualitat es un aspecte important de les relacions entre les persones i a vegades és motiu de conflicte. A continuació li farem una sèrie de preguntes relacionades amb la seva experiència i conducta sexual viscuda al llarg de tota la relació de parella denunciada. Aquesta informació formarà part de la nostra valoració forense.

Està d'acord en contestar les següents qüestions que se li plantegen?

Sí No

Si ha marcat SI i per tant està d'acord, li demanem que contesti de la forma més sincera possible.

Si us plau, indiqui AMB QUINA FREQUENCIA durant la relació amb la parella denunciada han succeït les següents situacions. Marqui la opció que millor representi la seva resposta.

M) Mai A) A vegades F) Freqüentment S) Sempre

Nom i cognoms:

Data administració:

Localitat:

Nº	ÍTEM	Mai	A vegades	Freqüentment	Sempre
1	La meva parella em va pressionar per tenir sexe amb ell en contra de la meua voluntat	M	A	F	S
2	La meua parella va tenir sexe amb mi quan jo estava inconscient o sota els efectes de l'alcohol o drogues	M	A	F	S
3	La meua parella em va amenaçar de quedar-se o no donar-me els recursos materials (diners, objectes, documents) dels quals depenia si no tenia sexe amb ell	M	A	F	S
4	La meua parella em va animar a beure alcohol o consumir drogues per tenir sexe amb mi, encara que sabia que jo no volia	M	A	F	S
5	La meua parella em va dir que tindria sexe amb una altra dona si no tenia sexe amb ell	M	A	F	S
6	La meua parella em va forçar físicament per fer sexe amb ell	M	A	F	S
7	La meua parella em va fotografiar o gravar sense el meu consentiment en actitud íntima (roba íntima, despulada, practicant sexe)	M	A	F	S
8	La meua parella es va quedar amb els recursos materials (diners, objectes, documents) si no tenia sexe amb ell	M	A	F	S
9	La meua parella em va amenaçar de forçar-me físicament a tenir sexe amb ell	M	A	F	S
10	La meua parella em va acusar de infidelitat o engany per a tenir sexe amb ell	M	A	F	S
11	La meua parella em va obligar a realitzar actes sexuals que no gaudia o no m'agradaven	M	A	F	S
12	La meua parella va insistir en que em quedés embarassada.	M	A	F	S
13	La meua parella em va amenaçar en utilitzar la violència contra mi si no tenia sexe amb ell	M	A	F	S
14	La meua parella va insinuar de divulgar aspectes de la nostra vida sexual (a familiars, coneguts, xarxes socials)	M	A	F	S
15	La meua parella em va obligar a tenir relacions sexuals sense preservatiu o altres mètodes anticonceptius	M	A	F	S
16	La meua parella em va amenaçar de fer mal a alguna persona o cosa estimada si no tenia sexe amb ell	M	A	F	S
17	La meua parella va insistir en que avortés	M	A	F	S
18	La meua parella em va acusar de ser incapaç de satisfer-lo sexualment	M	A	F	S
19	La meua parella em va dir que tenir sexe amb ell era una obligació o deure	M	A	F	S
20	La meua parella em va amenaçar de divulgar aspectes de la nostra vida sexual (familiars, coneguts, xarxes socials)	M	A	F	S
21	La meua parella va retirar el preservatiu durant la relació sexual sense el meu consentiment	M	A	F	S

10.6 Glossaris

10.6.1 Glosario en castellano

GLOSARIO

- ...en contra de mi voluntad...: sin mi consentimiento expreso
- ...bajo los efectos del alcohol y las drogas...: estando mareado, inconsciente, somnoliento, sin capacidad de control, ...
- ...de los que dependía...: depender económicamente para vivir o subsistir
- ...forzar físicamente...: utilizar la fuerza para conseguir tener relaciones sexuales
- ...actos sexuales que no disfrutaba o no me gustaban...: cualquier acto sexual que genera discomfort (desde besos no deseados, tocamientos, penetración per diferentes vías, con violencia, ...)
- ...divulgar...: pasar la información, publicarla, comunicarla a otros, ...

10.6.2 Glossari en català

GLOSSARI

- ...en contra de la meva voluntat...: sense consentiment exprés
- ...sota els efectes de l'alcohol o drogues...: estar marejat, inconscient, somnolent, sense capacitat de control, ...
- ...dels quals depenia...: dependre econòmicament per viure o subsistir
- ...forçar físicament...: utilitzar la força per aconseguir tenir relacions sexuals
- ...actes sexuals que no gaudia o no m'agradaven...: qualsevol acte sexual que genera discomfort (des de petons no desitjats, tocaments, penetració per diferents vies, amb violència, ...)
- ...divulgar...: passar la informació, publicar-la, comunicar-la a altri, ...

11 Agraïments

Volem agrair en primer lloc al CEJFE l'oportunitat de poder dur a terme aquest treball.

A l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCF), del qual formem part totes les integrants d'aquest estudi, pel seu suport.

A les Fiscals de la Secció de Violència Sobre la Dona de la Fiscalia Provincial de Barcelona, per la seva professionalitat, disponibilitat i col·laboració en totes les qüestions que els hem plantejat.

A Cèlia Rudilla i María Luisa Caro, personal de la biblioteca de l'IMLCFC per la seva inestimable col·laboració en tots els aspectes relacionats amb la cerca bibliogràfica.

I especialment, a totes les dones que van participar, per la seva generositat i valentia.